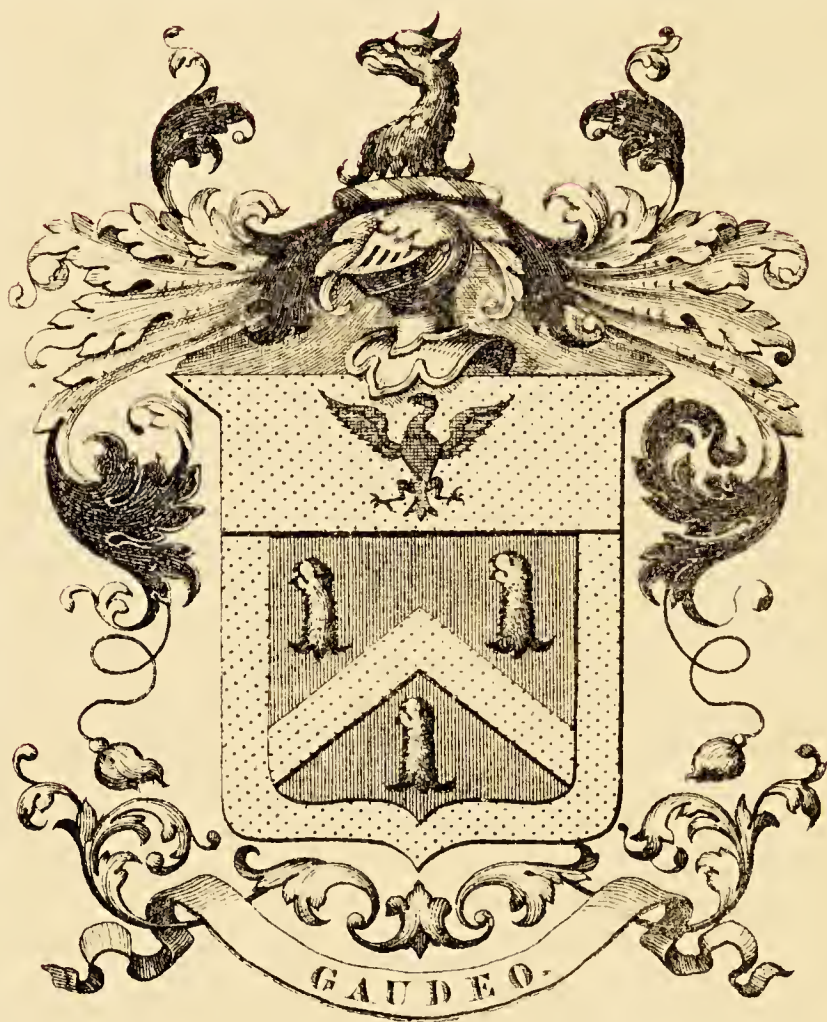
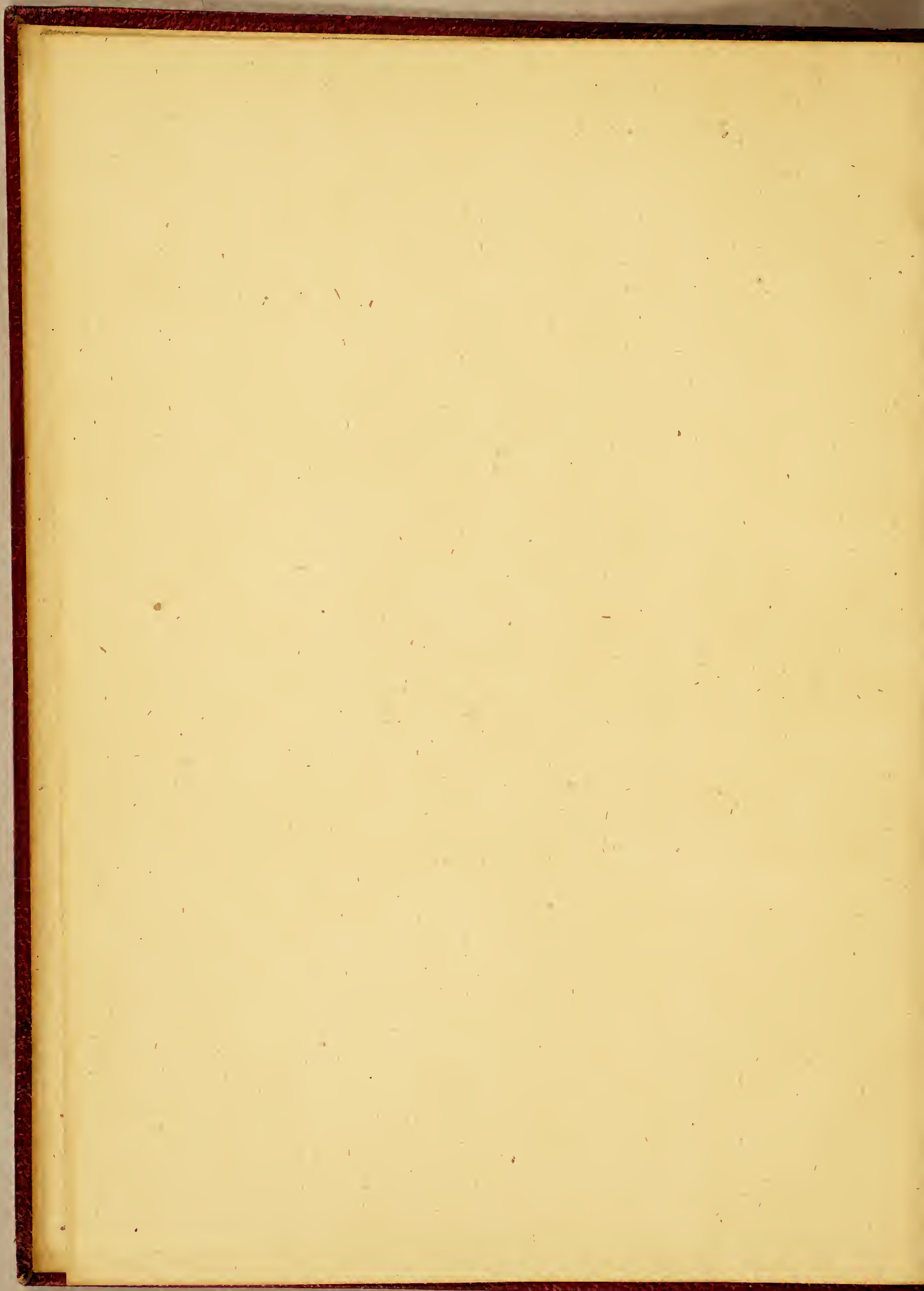

John Carter Brown.

31 23

C

Ooghen-Salve

Tot verlichtinghe, van alle Participanten, so

vande O O S T,

Ende

WEST-INDISCHE
COMPAIGNIEN,

Mitsgaders

Verscheyden notabele Considerationen, aengaende de
Vereeninghe van de O O S T-ende-W E S T-
Indische Compaignien, met malkanderen.

Leest zonder voor-oordeel totten eynde.

In 's GRAVEN-HAGHE,

By LIEVEN de LANGE, in April. An. 1644.

Digitized by Google

of the organization, all the more so, as the organization is

COMPAGNIE

There were three or four others.

This image shows a blank, aged, cream-colored page, likely an endpaper or flyleaf of a book. The paper has a slightly textured appearance with some minor discoloration and small dark spots, possibly due to age or handling. There is no text or other markings on the page.

ЭНЦИКЛОПЕДИЯ

O O G E N - S A L V E,

Tot verlichtinghe van alle Participanten
van de

O O S T - e n d e - W E S T -

Indische Compagnie.

Et is niemant onbekent in wat groote conside-
ratiën / dat by den Staet van ons landt zijn d'op-
rechtinge ende institutie van beyde de Compaign-
nien / van Oost - ende West-Indien: wat nota-
bel diensten de selve aen den lande hebben gedaen /
ende aen de Kercke Gods met het voort-planten
van het H. Euangelium onder de blinde Heyde-
nen: wat een onbedenckelicken schade ende af-
breuck onse erf-uyant den Coninck van Castilië
daer door heeft vercregen: ende wat groote rijk-
dommen door haer in dese landen zijn in-gebracht

tot vermeerderinghe ende aenwasch van de negotie / ambachten ende aller-
ley neeringhe 't gheheele landt door.

De gemeene questie die nu alles van doordwandelt is / of men niet en be-
hoorde die beyde soo machtighe ende redoutabele Compagnien van Oosten
ende Westen t' samen te combineren / ende tot eene Compagnie te vermaec-
ken.

Hier van nu wert seer veel gesproken ende gediscoureert / elck na dat hy
inde saecke is geinteresseert / daer uyt dat dan ontstaen seer verschillende o-
pinien onder alle soorten van menschen / ende meest by de weder-syden Par-
ticipanten / als meest daer in geinteresseert zijnde.

Dese saecke geconsidereert simpelick met een opsicht op 't gemeene Landt
ende onsen algemeynen vyandt den Coninck van Castilien / wie en moct
niet bekennen / ofte dit waere een gewenschte saecke; want hebben elck van
dese Compagnien gedissjungeert zijnde / het Landt soo groote proffijten toe-
gebracht / ende den vyandt soo grooten af-breucke ghedaen / 't sedert dat sy
noch jongh ende teere waren / wat souden die niet kunnen doen / als sy hare
macht / wijsheydt ende concepten te samen brachten / die nu van beyde syden
soo groot zijn.

Maer gelijck alhier niet soo proffijtelick ende voozderlick sich en kan opdoen in desen tijdt / ofte het vint sijn renconterg / oppositien ende vbanden / sommige upt malitie / andere dooz mislepdinge of onmetenthept ; soo gaet het oock niet dese saecke / die nu als een bal in de grabbel wert gheworpen / ende het subject van veel discoursen is.

Doch soo dese saecke sonder vooz-voordeel / sonder al te grooten eygen baetsucht onpartijdigly met een gesonde onge wierde aengesien / ende doozgont / men soude bevinden / dat dese Combinatie op sulcken voet soude konnen be- raemt worden / dat Oosten ende Westen haer daer van te bedancken soude hebben / ende den Staet / met alle Ingesetenen ongelooffelicke reflexie daer dooz soudent comen te genieten / ende onse vbanden de diepste doot-wonde tot verlichtinge van geheel Christenryck.

Maer vooz al moeste dese saecke aengevangen werden met eene goetwil- lichept ten beyder syden / als niet moettende gedwongen kommen / ghelijck in de combinatie van 't huwelick / alle dreyghementen / alle partialitepten moeten hier gemeert werden om goet werck te maecten : lieff de ende eenich- hept moet zyn het fondament van alles. De beyde Compagnien zyn im- mers gelijck twee pilaren in onsen Staet: de selve zyn als susters ende broe- ders / de eene wel wat ouder als de andere / maer van een moeder voort- gecomen : tot een eynde opgericht / tegens eenen vbandt strjdende : eener- ley Religie voort-plantende / met eenderley Ingesetene / ten proffijte van eenerley Staet / onder eene regieringe / onder het belept by na van eenerley Hoofst-Participanten die meest in beyde Compagnien herideren / waerom soudent dan dese Compagnien niet tot eenen comen gemaectt werden alffer maer eenicheydt in de gemoedereren en waeren.

Op sullen dan op een vast vertrouwen van een goet succes oock een wey- nich discoureeren / doch heel cort / over dese questie van combinatie / of wy misschien wat licht condent toezinghen om met een compas Oost ende Westen te bezeplen / ende met een schip in eene haven te brengen.

Op sullen dan vooz eerst gaen aenwijsen wat de grieben van de Oost- Indische Compagnie daer teghens zyn / die daer meynt nu aen 't opper- voozt te zyn : haer schapen op 't drooch te hebben / en in dit huwelick al te veel van haer goet daer in te zullen smozen / alhoewel als het al wel gebal- lanceert wierde de West-Indisch. Compagnie misschien meer effecten ende voordeelen soudent konnen by brengen als de Oost-Indische Compagnie / en bewijzen dat de Oost-Indische Compagnie soo veel proffijten van ende dooz haer / als sy dooz de Oost-Indische Compagnie soudent konnen trec- ken : maer hier van breeker op een ander tijdt.

De Oost-Indische Compagnie seght vooz eerst / dat het een onmogelic- ke saecke is / die niet en soude comen upt-gemzocht werden? Ey laep doch wat en zijnder niet vooz sware saecken / dese al verre te boven gaende / inde Regieringhe van onsen Staet vooz gehalten / ende noch dagelick doen / ende die wel comen gereddet ende veressent worden / ende soo sal dit mede / als- men maer wijsse ende verstandige luyden daer over wil roepen ende de saec- ke

ke aende hand nemen. Iſſet niet eene groote ende ſware ſake geweest vooz
deſe de verſcheurde ende verdeplde Ooſt Indiſche Compagnie te combinee-
ren ende vereenighen / daer van ſij nu den naem draeght van Vereenigh-
de Compagnie? Ende evenwel iſſet upt ghewoicht ende te weghe gebzacht /
wat al arbept / moepte / ende verdzietige onluſten heeftet gekoſt eermen het
oprichten van de Weſt-Indiſche Compagnie upt de Regieringhe heeft con-
nen voort-trecken? Wat al byanden / wat al oppoſitien oock van vermo-
ghende perſonagien zijnder niet geweest om dit goede ende groote werck te
verhinderen? ende evenwel (Godt zij des gedancht) de wijshepdt / den
pber ende de liefde tot den gemeynen welſtandt / vande goede Patriotten/
hebben dit kint tot de geboorte gebzacht / ende daer van eenen grooten So-
ne gequeeckt / die nu eene groote ende voorneme ſtutte by onzen Staedt iſt.
Soo dat groote ende ſware ſaccken door tuiſſchen-comende wijshepdt wel
can ontredde ende vereffent worden.

't iſt niet genoegh dat haer E. zeggghen dat het onmogelick iſt / ſij moeten
dat bewijzen / ende redenen ſtellen vande onmoghelickhept / ten eynde men
die mochte onderzoeken / ende haere E. ofte ghelijck gheven / alſmen daer
over geen contentement conde doen / ofte haer anders onderrichten ende o-
vertuyghen.

Soudet onmogelick weſen ten aenſiene van de ongelijckhept vander bep-
der zijdtſ capitaelen / ofte de coſtelijckſte incomſten ende retouren comen-
de upt beyde de Indiens? 't verſchil iſt noch niet vooz-geſtelt : de ſtaet van
de Weſt Indiſche Compagnie daerop noch niet gehoort / noch eenige beſoig-
es daer op gemaect / maer laet dat geſchieden / ick en twijfel niet daer zal
goet ende volcomen contentement konnen ghedaen werden / niet met woorden/
maer met ſelve effecten / niet na de opinie van de quade menſchen ofte con-
ramineurs / ofte den leegghen prijs vande actien / maer nae waerachtighe
ende effectuele middelen ende ſaccken / die men zal aenwijſen / ende tot ver-
wonderinge aen-toonen hoe voozdeſtiggh haeren ſtaet ende gelegenthepdt iſt
verre boven d' opinie van alle hare tegenſprekers.

Ofte soudet onmogelick weſen ten aenſiene van de Regieringhe ofte ſozme
van regieringe / die nu in beyde de reſpective Cameren zijn. Dat soudemen
nede al wel konnen vinden. Namentlick dat elcke Compagnie zal behou-
den hare Camers ende Bewinthebbers apart / ende van den anderen ghe-
hepden gelijk die nu zijn / met elck hun dienaeren en Officieren / 't verge-
en van officien / Equipage / Ontſanck ende upt-geven even alzo ende ge-
lijk het nu gaet / ende dat maentlick ofte Jaerlick twee ofte meer van de
Ooſtindiſche Bewinthebbers gae ende ceſſie hebbe inde Weſtindiſche Ca-
mer / ende ſoo vele wederomme van de Weſt inde Ooſtindiſche Camer / om
e regieringe van weer ſijdtſ te leeren kennen / ende ten beſten van 't ghe-
neen te helpen beſtieren : den in-coop van alle goederen ende coopmanſchap-
en te doen met weder ſijdtſ communication ende preſentie : behoudende a-
art elck haere pack-huſſen / d' adminiſtratie ende diſtributie elck van ſijn
ptgaende ende inkomende goederen : behoudende elcke Compagnie de
3 ſorge

forge / directie ende regieringe van sijne eyghene limiten / ende diergelijcke andere omstandicheden bestaende in saecken van ordze / souden wel konnen by-gelept ende gebonden werden. Alsoo soude oock de generale vergaderingen vande xvij. ende xix. apart konnen gehouden worden / met weder-sijds gecommitteerden / de convocatie op eenen tijdt beleggende / om over gewichtighe poincten communicatie door Commissarissen ofte andersints te besoigneren. Op dese ofte dierghelijcke dinghen ende formaliteyten soude wel goede ordze gestelt connen worden / ende en ware ghene onmogelike zaecke / dat daeromme dat goede ende groote werck soude behoeven nagelaten te werden.

Maer soude dese onmogelickhepdt bestaen in onghewillichepdt dat ware niet Christelick ghehandelt / wy en konnen oock sulcken gevoelen van haere niet hebben / overmits sy alle haere actien ende wercken altydt hebben ghe-dirigeert tot het gemeene beste van onsen staet / ende daerom meerder eere / met beter gevoelen hebben gemeriteert dan sulcx van haere E. te gedencken.

Sy zeggghen ten tweeden / dat dese combinatie ondienstich ware / daer-inne duchte ick dat sy haer verabuseren / ende soo men daer van by de meeste menichte van ons Landt soude onnebzage doen / ick soude my verskeren konnen / dat sy verre de minste stemmen souden hebben / ende alle onpartijdighe soo in de Regieringe / als daer buypen / van een contrary oordeel souden wesen. Ter contrarien / hoe dienstigh dat dit wesen zoude voor den Staedt van ons Landt / ende der beyder Compagnien soude wel in 't bree-de konnen werden gededuceert: maer alsoo dat onlangs ten overvloede gedaen is door sekeren Wutheur / in een boucrken genaemt Aenwysinge, in het derde deel van sijn bouck / met ses verscheyden pregnante redenen / soo zullen wy het daer by laeten / ende de Heeren vande Oostindische Compagnie / die al vooren laeten beantwoorden / ende ons andere redenen ter contrarien laeten toe-komen.

Ten derden zeggghen sy dat dese combinatie niet anders en soude te wege brengen dan eene groote vervallinge van hare actien / ende wel eenighe rij-singhe ontrent de andere / ende dattet ghene redene en is datmen het voordeele vande eene soude soucken met het verlies ende schade vande andere. Maer dit soude oock konnen gebonden worden / door het t saemen brengen niet alleene vande Capitaelen / dat daer toe seer dienstigh is / want eene saecke moet geestimeert ende geprijseert werden naer sijne effectuele waerde / ende niet nae de opinie van peder mensch; ende insonderhepdt die contramuners ende vanden sijn vande Compagnien ende van het Landt / maer oock selve uit de retouren die jaerlicx uit Oost. eenmael / en uit West. drie of vier mael kommen come: en uit de groote proffijten vande uitgaende goederen / meest bestaende uit de manufacturen ende coopmanschappen deser landen / die de Compagnie van Westindien moet ende can hebben / moghende negotiezen; ende d' Oostindische Compagnie niet en heeft / ofte immer s seer weynigh; Alsoo dat de saecke soo soude konnen gebonden werden dat de Oostindische Participanten van hare jaerlicxche omme-deelinghe niet ofte weyn-

wepnigh souden missen / ende de Westindische alzo souden verbeteret werden / dat sy niet alleen ses / maer twaelf ende meer ten hondert jaerlicx souden connen onnedeelen / ende aldus soude de eene niet verliesen maer bevestight worden / ende de andere door hare verbeteringhe als mede de vigo reuse negotie ende commercie op alle haere quartierren / gebzacht werden in state ende hope om de andere in coosten te volghen / ende alzo soude (onder cozzectie) dese swaricheyt op dese ofte andere manieren connen werden ghebonden.

Dit is 't gene van haer in haere Remonstrantie claer upt gesecht wort / doch onses erachtens sonder bescheydt. Evenwel soo en moetmen daerom haer niet onbescheydentlick op 't lijff vallen / ofte dreygen datmen het door de Regieringe wel moghelijk zal maecten / met te steuyten dat sy geen prolongatie van Octrop sullen krijgen / maer den geheelen handel / als sy desen wech upt willen / open sal stellen / om haer te ruynieren / ghelijckmen de Westindische Compagnie nu doet / ofte die haer geheel sal ontnemen ende overgeven aen de Westindische Compagnie. Dit ware (onder cozzectie) eene groote onbeleeftheyt ende ondanchbaerheyt / als hebbende de Nobele Comp: sulcx niet verdient / maer eene pernitiense voozslach van seer grooten gevolge ende quade consequentie / ten hooghsten raeckende de vasticheyt ruste ende vrede van den Staet van ons Landt / want staetmen dese Post dat hy heeft / zijt voozseker dat ons geheele Landt daer van daveren ende schudden sal / daer upt niet dan jammer / scheuringe ende vele onbedenckelick onghemacken ontstaen sullen / daer toe ick vreesse dat sommige menschen / die vpanden zijn vande ruste ende welvaeren van onsen Staedt / al te veel helpen / ende onder dat zepl roepen.

'T is haest gheseyt dat den tijdt van 't Oostindische Octrop geexpi reert is : dat de Regieringe van 't Landt het recht ende macht heeft daer inne te disponceren na haer gelieven &c. 't is oock alzo ; maer als men dit presuponeert van dese Compagnie / het gelt oock de andere : ende als men lossigheyt vande gegunde Ocrops ten eynde van haeren tijdt / also soude vast-stellen / datmen daer mede soude moghen spelen / de Compaignien dissolveren / ofte aen ander over-geven / dat waere misbruyck de goede intentien vande Angheseten den deser Landen / ende oock in geen reden bestaende ; want zal peimant sijn middelen ende capitaelen / in eene Compaignie in-leggen / ende de selve resigueren om conquesten ende winste daer mede te doen / daer toe men niet geraecken en can dan met lange ende sware oorlogen / ende op 't eynde vanden bestelden tijdt / daer toe gekomen zijnde / dat men dan sal seggen / het Landt heeft het recht ende macht om dat Octrop in te trecken / ofte aen andere over te geven / ende daer van ghene redenen gegeven kommen worden / dat de voozschreven Compaignie ofte den Lande ofte d' Angeseten schadelick ende ruincus is. Dat ware het rechte middel om alle goede Patriotten te intimideren van noyt eenighe capitaelen in eenige Compaignie in te leggen. Het ware beter ende oock redelicker soodanighe Compaignie die het Landt soo importante diensten heeft gedaen /

ende d' Ingesetenen vele rijkdommen ende neeringhen heeft toe-gebracht / de selve haer Octrop niet alleen te prolongeren voor eenige jaren / maer voor altijd / dat is eeuwich ende de selve niet noch meerdere beneficiën ende privilegien te verceren / waer mede occasie gegeven soude werden tot couragie ende gheluckighe voortgangen vande andere toekomende Compaignien die noch soude konnen opgericht werden. Soo behoordemen dese Oostindische Compaignie mede te doen / dat soude alle vroomme Ingesetene aenghenaemde in reeclicheydt bestaende wesen. Een trouw ende goetdienaer comt eere ende vergeldinghe toe / maer niet dreygementen / veel min slagen. Hoe grootelick dat den Staet van 't Lant is verbonden of ingegageert aende prosperiteyt vande Oost-indische Compaignie konne alle wijsse Staets personen wel oordeelen / ende daeromme haer wel wesen ofte continuatie te disputeeren / is aengeracekt het fondament ende vasticheydt vande geheele Regieringe / ende consequentelick seer dangerous / daer aen te komen / ofte willen onder-graven. Ende alzo is mede gelegen met de Westindische Compaignie / wat de selve by den Staet van 't Lant gemeriteert heeft / door hare sware ende groote oorlogen / rijkdommen ende neeringhen die sy dese Landen toe-gebracht heeft / ende den onwaerdelicken schade den ghemeeenen vbandt aengedaen / is eenen pegelijcken wel bekent. Te disputeeren vande prolongatie van haer Octrop / ofte pets voozen stemmen tot haerer verswackinghe in macht / credit dessepen ende concepten / dat ware al soo dangerous als het andere / ende noch veel meer / overmits dese Compaignie met haere schepen ende conquesten den Coninck van Castilien meer schade ende af-breuck doen in een jaer / als d' Oostindische Compaignie in sesse: ende daerom van te schadelicker consequentie. Wy willen hopen dat alle Ingesetenen ende goede Patriotten deser Landen / haer tot sulcke schadelicke disputen niet sullen laten in-leiden.

Doch om voort te gaen in ons begommen werck / dat is / om contentement te geuen aen de Oostindische Compaignie / over de scrupulen die sy hebben over haere vereeniginge met de Westindische Compaignie / soo zullen wy nu wat naerder gaen beantwoorden soodanighe consideratien / die sy selve niet in haer openbaer geschifte stellen: maer van binten af haer laten ontvallen die de Westindische Compaignie verachtelick ende af-keerigh maect by de Oostindische Compaignie / ende (ons bedenckens) de welcke by de Hooge Regieringe comen werden / ende dienden geremedieert / de selve is oock soodanigh / dat sonder redres / de voorsz. Comp: niet wel en kan bestaen / ende daerom dattet haer ten deele dus langh qualick gegaen heeft. Daer van d' eerste is de ses-jarighe veranderinge van de Bewinthebbers / alsoo dat alle twee jaren een derde part vande selve moeten af-gaen / ende andere in haere plaetsen aenkomen. Ende alhoewel dat dit een saecke is / daer vele Participanten mede sullen lachen / als die oock wel soude willen een beurt hebben / ende in den pot kijcken / soo nochtans konnen alle verstandighe ende insonderheyt Staets Personen die de Regieringe verstaen / ende weten wat dat aen kennisse ende vervolch van saecken gelegen is / wel oordeelen /

en dat dese Compaignie niet en kan bestaen / ende
 gene cleynne oorzaecke en is / vande schadelicke verwallinge vande selve / en-
 de quade geruchten die over haer zijn. Het is vanden beginne aen van de-
 e Compaignie waerachtigh bebonden / dat de selve gene meerderc ende scha-
 delicker vanden ghedacht en heeft / dan aen Bewinthebberen / die op haren
 tijdt af-gegaen zijn. De reden is dese ; om dat de selve Cooplieden zijnde /
 cherp regard genomen hebben op de voordeelen die dese Compaignie te bez-
 wachten stont upt haere negotien / daer van haer begin was in Brasijl /
 ende de importantie daer door siende / hebben niet gerust voor ende al eer dat
 de negotie ende handelinge de Compaignie is ontrocken / ende voor cenen pe-
 gelicken is open gestelt geweest / waer van de secreten him lieden alleene en-
 de allerbest bekent zijnde / hebben op die quatieren / met de meest getrocke-
 ne ofte profitabelste goederen ofte selve gehandelt ende genegotieert / oft dat
 laten doen door haere kinderen ofte vrienden / niet allene als si noch dien-
 den / maer noch insonderheyt als si van haeren dienst waeren verlaeten.
 Dit heeft geduert van de beginne af / ende geduert noch / ende moet lange
 duypen / soo moet de Compaignie verloren gaen / dit heeft de Compaignie
 geschadet in vier jaren tijdt vele tonnen gouts. Hadden dese in haeren
 dienst ghecontinueert / ende haeren cedt wel betracht / si souden niet haer
 selfs / maer 't profijt vande Compaignie hebben gesocht / ende de selve vele
 tonnen gouts voordeel hebben aen-gebracht.

Wederom / een Bewinthebber die ses jaeren moet dienen / heeft ten min-
 sten twee jaren van nooden om wat te leeren / de Maximen / regulen ende
 ordre vande regieringe te kennen ende te verstaen / soude hy eenighe dienst
 kunnen doen. Dese tijt heeft hy van noode alleene omme de saecken van sijne
 speciale commissie / als ontrent de Equipagie / ammonitien van oorloogh /
 vuytze / koopmanschappen / trainf-behoefsten der Comptoiren / 't acme-
 men van Soldaten / 't tresore ofte andere wel te doorgruffelen / ende 't ver-
 stant van dien tot voordeel van de Compaignie aen te leggen / maer heeft
 meerderen tijdt van doene / om den Staet ende 't geheele beleyt vande Com-
 paignie te vatten upt de convocatien ende vergaderinghe van de xix. daer
 hy op sijne beurte weynigh ofte selden komt / alsoo elck sijne beurte heeft /
 ofte behoorde te hebben. Als hy dan de eerste twee jaren wel geleert heeft /
 soo sal de Compaignie de twee volgende jaeren / laetet dye wesen / dienst
 van hem comen trecken / ende hy zal met ernst ende lustijnen dienst comen
 voltrecken : maer laet hem komen in het vijfde ofte seste jaer / dan ontvalt
 hem alijnen pver ende lust / ende laet de saecken vande Compaignie loopen
 soo als die mogen ofte kommen / sonder hem daer mede te willen moeyen / veel
 minder eenigen ondancck daer mede te haelen / door het voorstellen van sijn
 af-gaen / ende weynich hope van weder aenkomen. Heeft dan een wijs man
 door sijne goede directien ende corresponsientien met de Regieringe / goede
 maximen ende gronden gelept / soo moet hy gedogen / dat cenen nieuwelinck
 inkomende / dat ende alle dat om verre smijt ende dissolueert / ghelijckmen
 dit met vele exempelen soude kunnen bewijzen. Dit baert een misnoegen en-
 de

de disrespekte onder alle de dienaeren / ende eene generaele verachtinge onder alle menschen / tot cleynachtinge vande Compaignie / ende verlies van haeren luster. De schade die de Compaignie hier doot lijdt / soo ten aensiene vanden inkoop ende distributie van haere goederen / inboorderen van stipendien / versump van veele noodighe dinghen / ende sobere advijs in raetspleginge ontrent de gewichtigste saecken / soo in de xix. als in de respective Cameren / is niet wel upt te spreken. Men soude hier by noch vele andere schaden ende onghemacken kunnen voughen / indien wy quamen te particularizeeren / om te toonen de schadelicheyt van dit quaet: maer dat soude te lang ende verdrietigh vallen om lezen. Vele verstandighe Participanten die ontrent de Compaignie verkeerren / oordeelen dese veranderinge voor eene schadelicke / ja ruineuse saecke te wesen voor de Compaignie / gelijk oock doen alle verstandighe Bewinthebbers / die van haeren dienst verlaeten zijn gheweest: maer dese mogender alderwepnichst van spreken alsoo men haer daer in gheen geloove wil geven. Dit verstaen oock wel de Heeren van de Oostindische Compaignie / die dit al langh hebben gemerct / ende toegheschreven / te zijn eene vande meeste oorsaecken van haere vervalinge / ende daeromme eene billicke af-keer ende af-zien hebben vande Westindische Compaignie omme met haer te combinceren / Als haere H. M. die soude remedieren / dit en soude ghene onbequame aenlepdinge wesen tot het werck van dese combinatie.

Daer is noch eene scrupule die van meerder gewichte ende importantie / ende eenen doorn is inde oogen vande Oostindische Compaignie / namentlick dat de Westindische Compaignie een Comp. is van oorloge / ende verclaren dat sy den oorloge moede zijn / maer in vrede haere negotie willen blijven possideren.

Haere C. zijn in hier inne grootelick verabuseert; want gelijk de Westindische Comp. om negotien te qucecke / oorloghe heeft moeten voeren / de Oostindische Comp. heeft inden beginne dat mede soo moeten doen / waeromme de Westindische Comp. niet meer een Comp. van oorloghe is als de Oostindische Comp. Maer dat de Westindische Comp. gene Comp. van oorloge / maer van negotie is / dat blijkt hier uit.

1. Dit het 1. artic. van 't Octroy / alwaer staet dat de Scheeps-vaert / Handelinghe ende Commercie in de quartieren vande Westindien ende Africa ende andere plaetsen niet anders en sal worden gedreven dan met gemeene vereenichde macht vande Westindische Comp. &c. Item artic. 38. 39. ende 45. alwaer niet anders en wort gesproken als van negotie / handelinghe ende traffique / ende niet een woort van oorloge.

Ende alhoewel over eenige jaeren sommige Bewinthebbers upt de Camer van Amsterdam zijn opgestaen / ende willen hebben disputeeren eenen vypen ende open handel / niet op alle de plaetsen daer de Comp. handelde: maer specialicken op Brasyl / soo hebben alle de andere Cameren / met eenen goeden pver / haer daer tegen gestelt / ende de saecke gebracht voor hare H. M. alwaer partypen van weder syden soo mondelick als schriftelick op ver-

verschepden tijden ende stonden zijn gehoort / haere H. M. interpreterende
 haere Octrop / hebben wel expresselick verstaen / dat allen handel ende ne-
 gotie binnen de limyten vande voorsz. Compaign: sal zijn ende blyven by de
 voorsz. Comp: met exclusie van alle andere / gelijk dat blijkt by haere H.
 Mogentg: resolutie van date den 27. Decemb. 1636. luydende van woorde
 tot woorde aldus: Ec. "De Staten Generael

"Wij hebben geexamineert de bygewoulyde stukken / ende daerinne niet
 zoudt heydte ende groot leetwesen gelyck / de quade effecten die het open-
 stellen vanden bypenhandel op Brasyl heeft gebaert / ten regade vamt ont-
 blooten vande Magazijnen vande Comp: ende de negligentie vande selve
 weder te versien ende remplacieren / 't welck vele swaricheden heeft ver-
 oorsaect / 't zy dan of sulcx is geschiet door sinistre practycken / ofte by
 andere toevallen / 't selve en willen wy voer dit mael niet verder onder-
 soecken. Maer hebben goetgedacht ten besten vande Comp. af te schaffen
 niet desen den tegenwoordighen geconsenteerden bypen handel / Vercla-
 rende dien volghende verbeurt ende gheconfisqueert alle de Schepen ende
 goederen die derwaerts nae date deses upt dese landen ofte vander elders de
 particuliere handelaers concernerende / sullen werden ghevoert ofte ghe-
 transporteert / 't welck zal standt grijpen te tijdt ende wyle toe dat by ons
 ter eener ofte ander zyden / anders soude moghen werden ghedisponeert.
 Ende op dat by dese veranderinge geen retardement ofte andere onghel-
 gentheyt ter ander zyden / souden mogen overkomen / sullen W. L. op het
 spoedichste hebben te verzoorderen / op dat / op het credit vande selve Com-
 paigne ingekocht werden alle noodige materialen / alle begeerde coopman-
 schappen ende andere behoeften / die in Brasyl noodich zijn / ende daer me-
 de de Magazijnen in Brasyl versien / ende voorts aen versien houden /
 ende de coopmanschappen nae behooren debiteren / latende de ingecochte
 materialen / coopmanschappen ende waeren niet eyghen ofte bezachte
 Schepen transporteren / ende alle 't selve door goede ende vaste Assura-
 deurs versikeren / gelyckmen by experientie gewaer geworden is dat de
 handelaers by desen afgeschast / hebben gedaen. Ende dit alles verricht
 wesende sullen W. L. de Soldaten tegenwoordigh in Brasyl wesende / of-
 te die derwaerts hier naer sullen gaen / aldaer op haer eyghen kosten stel-
 len / mits hunne gagien in redelickheyt verhoogende. Ende op dat het
 goede voorgenomene dissen tot voortsettinge vande limyten in Brasyl /
 mach worden voltrocken / ende voldoen de beloften aenden Heer Graeff
 Maurits gedaen / sullen W. L. bevoorderen dat de resteerende Soldaten /
 op 't spoedichste werden aengenomen / ende nae Brasyl getransporteert.
 Voorders zoo belasten ende bevelen wy u expresselick mits desen / dat
 u. l. noch eenige Cameren vande Comp. in 't particulier sullen eenige be-
 talinghe doen aende voornoemde particuliere handelaers / ten zy / dat de
 lijste ofte andere bescheeden daer op betalinghe ghevoordert wert / aen ons
 sullen zijn geexhibeert ende geexamineert / gelyck wy oock begeeren / dat
 aen ons sullen geexhibeert werden alle verbintenisse die aen de particulie-

re handelaers van tollen / Ingenios / middelen ofte domeynen soude mogen zijn gedaen. Ende hebben wy de Heeren onse Gedeputeerden op u. l. vergaderinge / gelast ende gheauthorizeert dese goede meyninghe ende intentie met hare goede deboiren ende directie te seconderen; want wy begeeren dat het gene voorsz. is in alle sijne deelen ende leden stadt sal ghypen.

Op welke resolutie de handelende Bewinthebbers van Amsterdam naer den Hoove-loopende om dissolutie ende af-doeninge vande voorsz. resolutie te versoeken / is daer op gebolcht den 3. Januarij 1635 dese naevolgende confirmatie.

In de vergaderinge van hare Ho. Mo. voorgedragen dat den 27. December leet leden / ten besten vande West Indische Compag: is af-geschaft den vyden handel op Brasijlien hier bevoorens gheconsenteert / ende dien volgens verclaert verbeurt ende geconfisqueert alle de Schepen ende goederen / die derwaerts naer dito date upt dese Landen ofte vandelers de particuliere handelaers concernerende soude gevoert ende getranspoteert werden / dan dat de particuliere handelaers om buyten schade te bliben / aende vergaderinge der xix. nu instantie doen om de Schepen ende goederen die sy alberepts by de handt hebben / derwaerts alnoch te mogen laeten gaen / ende daer niet upt den voorsz. handel schepden. Waerop gedeclareert zijnde hebben hare Ho. Mo. verclaert te persisteren by de voorgaende resolutie / daer by den voorsz. particulieren handel is af-geschaft / sonder datmen daer inne eenige verminderinghe can doen / anders als dat de particuliere handelaers de goederen alberepts ingecocht / om naer Brasijl te senden / ende de Schepen ingehuyt omme de selve derwaerts te voeren / sullen mogen overlaeten aende Comp: hier te lande / voor soodanighe prijs / als hun alle het selve is costende ende bedragende / daermede haere Ho. M. oordeelen dat de voorsz. particuliere handelaers buyten schade sullen konnen gehouden werden. Ende zal dese resolutie de vergaderinge der xix. jegenwoordich tot Amsterdam vergadert werden toegesonden. Ende voor de tweede mael noch geconfirmert op den 5. Januarij voorsz. noemt als volghet.

Ontfangen een missive vande Heeren Arnhem ende Pauw / hare H. M. Gedeputeerde op de vergaderinge vande xix. der Westind: Comp: geschreven tot Amsterd: den 3. deses / daer by de selve hare H. M. in effecte in bedencken stellen / of se niet goet en souden vinden haere resolutie vanden 27. December laetst leden soo verre te mittigeren datse de schepen der particuliere alberepts inde ladinge liggen / als oock de goederen die alberepts zijn geprepareert ende daer van de recognitie is betaelt aende Comp: / naer Brasijl mogen werden getranspoteert by de particuliere / sturende hier beneffens over de lijsten vande schepen vande respectie Cameré der meer gemelte Comp: / upt verschepden Camers versoekende dat de voorsz. schepen inde voorsz. lijste begrepen nae Brasijl mochten afgaen / ende dat hiermede hare H. M. resolutie mochte werden gemittigeert / als wesende de meer

meer-gemelde schepen voór dato vande selve resolutie inde ladinge gelept.
 Waer op gedelibereert zijnde / hebben de Heeren van Holland dese saecke
 opgehouden tot morgen. Doch is niet tegestaende geconcludeert dat ha-
 re Ho: M: persisteren by de selve resolutie vanden 27. Decemb. lestleden /
 ende den 3. deser in 't regard vanden particulieren handel genomen / ende
 sal werden gheschreven aende Heer Graef Maurits van Nassauw Gon-
 verneur Generael in Brasijl / ende de Hooghe ende secrete Raden / dat sy
 luden de voórgenoemde resolutie van hare H. M. aldaer sullen te werck
 leggen ende doen leggen sonder eenige dissimulatie ofte verdach.

Als oock voór de derde mael geconfirmert op den 7. Janu. voórnoemt
 als volgt.

Sijnde gehoozt het rappoort vande Heeren vander Capellen ende ande-
 re hare H: M: Gedeputeerden achtervolghens der selver resolutie van
 gister / in bespreck ende conferentie geweest zijnde met die aenwesende ge-
 committeerde Bewinthebberen vande Westind: Comp: nopende 't ver-
 senden ende transporteren vande goederen / waaren ende coopmanschap-
 pen aencomende particuliere / naer Brasijl / daer van de recognitie albe-
 repts voór date van hare H: M: resolutie vanden 27. Decemb. lestleden
 ende andere daer op gevolght / is betaelt / ende dat met de schepen gestelt op
 sekere lijste aen hare H: M: overgelevert.

Is naer voórgaende deliberatie goet gevonden ende verstaen mits desen
 nochmaels te verclaren dat hare H. M. persisteren by der selver voorsz. reso-
 lutie vanden 27. Decemb. lestleden ende andere daer op gevolght.

Siet noch een andere van den 27. Februarij desselven jaers 1637. ende
 leest de selve met verstant / de selve luyt van woorde tot woorde aldus

De Heeren vander Capellen tho Rijssel ende andere hare H. M. Gede-
 puteerde tot examinatie van 't stuck vanden handel op Brasijl met den ge-
 volge ende aenleven van dien / hebben gherappoortert dat sy over 't selve
 stuc communicatie hebben gehouden met de aenwesende Bewinthebbers
 der rix: vande respectie Cameren der Westindis: Comp: residereude tot
 Amsterdam / Zeclant / Maase / in 't Voordequartier ende inde Provin-
 tie vande Stad Goeningen ende Ommelanden. Dat sy / hare H: M: ge-
 dep: aende voorsz: gecommitt: der voorsz: Cameren hebben voórgehouden
 de resolutie vanden 27. Decemb. 1636. ende 7. Janu. lestleden / die hare H
 M. genomen hebben op derthien extracten van brieven uyt Brasijl / geco-
 men van negen personen / soo Politieque Raaden als hooge kriegs-Offi-
 cieren over 't sluyten vanden opengestelden handel voór particulieren. En-
 de dat sy / hare H. M. Gedep: daer neffens hebben gerecommandeert aen-
 de voorsz: gecommitt. dat de resolutie vanden 7. Jan. voórnoemt mochte
 voldaan werden / namentlick dat inde schepen die gheconsenteert zijn naer
 Brasijl te gaen / soo veel waaren mochten gesonden werde / als voór de ma-
 gasijnen in Brasijl noodich souden zijn / op datmen aldaer niet weerom ge-
 noot saeckt werde vande particuliere te coopen / tot merckelicke schade van
 de Comp: Ende dat die voorsz: Gecommitt: der voorsz. respectie Came-
 ren

"ren daer op aengenomen hebben de voir by hare Principalen te doen / dat
 "die geepschte waaren in die voorsz. schepen mochten gesonden werden.
 "Ende aengaende die Resolutie vanden 27. Decemb. voornoemt / dat ha-
 "re H. M. Gedep. die van Amsterdam afgebraght hebben / wat reden sy
 "hadden / dat sy meenden dat die resolutie tot sluytinge vanden particulie-
 "ren handel / op die advijs van publyque personen ghenomen / niet en be-
 "hoorde geffectueert te worden: dat sy daer van souden wille doen opening
 "dat sy Heeren Gedep. de selve hare H. M. soude voorenstellen / die soude
 "oordeelen of daer fondament was / om die resolutie vanden 27. December
 "voornoemt te altereren; dat haere H. M. in 't nemen vande selve resolu-
 "tie gesien hadden op 't gene haere E. was voorgecomen / om te voorderen
 "t beste van 't Land / de behoudensse van die Comp. ende 't voordeel van
 "de Participanten die haere capitaelen ten dienste van 't Landt / ende op
 "hope van negotie gewaecht hadden.
 "dat de Gecommitteerde ter Camer van Amsterdam daer op hadden in-
 "gegheven sekere deductie / tenderende daer toe dat de resolutie vanden 27.
 "Decemb. mochte verandert / ende den handel wederom voer particuliere
 "geopent werden / ghelijck uut de selve deductie hier neffens gheerhbeert
 "merder can werden gesien / daerinne om korthejts wille gerefereert wort
 "doch dat de principaelste redenen van dien daer op sy haer sonderen / zijn
 "dese.
 "Te weten / dat de Comp. geen credijt en heeft den handel te drijven / op
 "de Custen van Brasijl te voorszien.
 "Ten anderen / en of sy schoon t' credijt hadden dat de vier Capitanen
 "van Brasijl door particuliere Cooplieden ende Factoors beter sullen ghe-
 "populeert werden.
 "Ten derden / dat als den particulieren handel open is / dat sich veel
 "meer menschen naer Brasijl sullen begheven / om 't lant te cultiveren met
 "plantinge van supcker-riedt / gengber / Tabacca ende Farinha.
 "Ten vierden / dat d' Ingenios ofte Supcker-dorpen / door particuliere
 "beter sullen op-gericht worden.
 "Ten vyfden / dat de Portugijsen belofte is gedaen vanden vyden han-
 "del welcke haer behoort gehouden te worden.
 "Ten seften / datmen de Portugijsen aen dese zijde / niet erger en behoort
 "de traacteren / als den Coninck van Spaengien gedaen heeft / soomen hun
 "aen onser zijden wil trecken ende houden.
 "Ten sevendden / dat de recognitien ende vrachten daerop de particuliere
 "handelen / hebben gegeven Anno 1635. ende 1636. tusschen de 5. ende 6.
 "rommen gouts / dat die ras sullen verincerderen / ende alsinen daer mede
 "negotieerde / datmen daer uut soude kommen maecken 25. hondert duysent
 "gulden / volgens de calculatie daer van gemaect / ende hier neffens me-
 "de haere H. M. geerhbeert.
 "Ten achtsten / dat de voorsz. Gecommitteerde noch hebben geallegeert
 "dat de Comp. in futurum vande swarten / thienden ende redicima &c. als
 "D. t

“Dat die Gecommitteerde upt de Camer resjudeerende in Zeelant hierop hebben over-ghelevert een jegens bericht / daer by sy versoucken / dat de resolutie by haere Ho. Mog. genomen op 't sluyten vanden particulieren handel mogen gemainteneert werden ende den handel aen die Compagnie verblijven.

Fun-
“t landt in vrede zoude zijn / soo veel incomens soude trecken / dat 't selve de onkosten van d'ye millioenen niet allen sal egalieren maer te boven gaen / als in 't schrift vande inlepinghe upt die Balance naerder te sien is / 't welck mede hier neffens is geerhibeert.

“Funderende het selve versouck op 't Octroy ende de ampliatio van dien met byvonginghe dat het versouck by die van Amsterdam / het selve Octroy ende Ampliatio van dien geheel contrarie is.

“Ten anderen / dat sy niet en spreken voor particulier genot der particuliere negotianten / maer voor 't genot der Participanten in 't gemeen.

“Ten derden / dat Brasyl beter sal gecultiveert ende gepupleert werden door ordere publijc van die Compagnie / als sulcx op dit ooghmerc wert aengelept / dan door particuliere Negotianten of Facteurs / die alleene hebben oogmerk om proffijt te doen / ende niet om te cultiveren ofte peupleren.

“Ten vierden / dat 't onrechtmatich is gedaen / datmen aende Compag: wil laeten die lasten vanden oorloog / ende aende particuliere handelaers brengen 't proffijt vande negotie.

“Ten vyfden dat upt haere Balance blijktt dat de recognitien anno 1635 ende 1636. maer uptgebracht hebben 5. of 6. tonnen gouts / maer die lasten vande Compagnie zijn geweest by raminge 60; tonnen gouts / dat daerom op een fons moet gedacht werden om die Comp: te subsisteren; dat het geredste nu daer toe is / die negotie voor die Camer te behouden / dat nae haere calculatie 51. tonnen gouts souden upthengen / seggen by memorie hier niet te spreken vande thienden / redicima / traffyque vande Swarten die de Comp: doch aen sich selven heeft.

“Ten seften dat sy presenteren voor hare respectie Cameren / credijt van negotie te maeken voor die 13 d' half tonnen gouts / inde xix. tot den handel gestedineert / dat andere Cameren daer toe soo veel macht hebben als sy. Verclaren die van Zeelant meer te willen sciden als haer part in die 13 d' half tonnen gouts is bedragende / mits dat sy trecken aen haer Camer die retouren van 't Carguasoen dat sy senden.

“Dat hare Ho. M. ghedeputeerde gehoort hebbende de voorsz. redenen ten weder zijden voortgebracht / ende daer op lettende / dat niet redenen ende discoursen / Brasyl niet te houden is / hebben verstaen dat de respectie Cameren een balance souden overgheven van die lasten ende incomen der Comp: voor de jaren 1635; ende 1636; 't welck gedaen is.

“Ende alsoo hare Ho. Mo. heeft gehad eenige onpartijdige cooplieden / ende heeft Participanten te beschrijven / die aenden particulieren handel niet vast en zijn / soo zijn op 't selve schrijven ghecompareert N. N. ende N. N. coop-

"N. N. cooplieden van Amsterdam / ende N. N. Bewinthebber van
 "Dordrecht. Ende de voorsz. Cooplieden gebræcht zijnde of sy mede wa-
 "ren vande particuliere handelaers / seiden dat sy waren Hooftpartici-
 "panten vande Westind: Comp: ter Camer van Amsterdam / doch noch
 "hadden vooz haer particulier op Brasijl gehandelt.

"Doorder gebræcht / wat haer dacht vooz die Comp: best te sijn / dat
 "den handel alleene bleve aen die Comp. ofte dat die open ghestelt wierde
 "aen peder een. Seiden dat de Magistraet van Amsterdam sich dese saec-
 "ke aen nam / dat sy aldaer Burgers wesende beswaert waren sonder con-
 "sent vande Magistraet te spreken / doch als hare Ho: Mo: hun by acte wil-
 "de bevoopen van 't gene de Magistraet over hare verclaringhe tegens haer
 "mochten voornemen / dat sy dan naer conscientie ende erbarentheydt haer
 "gevoelen daer van opentlick wilden seggen. Welck haer antwoort by de
 "Heeren hare Ho: Mo: Gedeputeerden overwogen zijnde / is haer geseyt
 "dewijle sy beswaert waeren haer gevoelen op dit point te seggē / en vze es-
 "den ongunst vande Magistraet / datmen haer in geen moeyte wilde bren-
 "gen.

"Dat daer na N: N: versocht wesende sijn ghevoelen te seggen over 't o-
 "openen of sluyten vanden particulieren handel / niet die redenen daer toe
 "dienende / dat hy heeft geantwoort dat hy meende tot maintien van sijn ge-
 "voelen reden te hebben / ende heeft vervolgens verclaert dat de Camer van
 "Dordrecht beweecht is geworden tot het sluyten vande particulieren han-
 "del op Brasijl

"Verstelick om dat hare Camer dooz die last van oorlog soo onmachtigh
 "is ghemaect / ten aensien gheen retouren ofte effecten van negotie wa-
 "ren te verwachten / dat sy by de negotie ofte verhooginghe der capitaelen
 "geen voorder penningen condē binden / willende niemant tot Dordrecht
 "comen tot verhooginge van sijn capitaal / als den handel aen particulieren
 "blijft.

"Ten anderen / dat die Participanten die haere Capitaelen gheteekent
 "hebben / 't ooghmerck hebben gehad niet om op seker recognitien den oor-
 "loge altydt te voezen / maer om den oorlooch gevoert hebbende / pzooffjten
 "te trecken vande negotie / doch dat nu de oorlooghs lasten werden gelater
 "aende Comp: ende 't pzooffjt vande negotie aen die particuliere handelaers
 "gegeven.

"Ten derden / dat dooz die particuliere handelaers den vbandt soo groo-
 "ten toevoer becomt als ons eyghen volck / en worden daer dooz bequaem
 "gemaect tegens ons te oorlogen / 't welck can beter vooz ghecomen wer-
 "den als den handel alleene dooz trouwe dienaers vande Compaignie ghe-
 "dreven wert.

"Den voornoemden N: N: gebræcht zijnde / of tot Dordrecht oock ghe-
 "dacht was op de voorderinghe vande populatien ende 't opzichten vande
 "Angenios / heeft geantwoort / dat particuliere Facteurs ofte Cooplieden
 "gantsch niet en sien op 't ooghmerck vande populatien ofte opzichinghe der

Ingenios: maer als de Comp: sulcx soude voornemen/soo soude een oogen-
merck ende reglement gestelt worden daer op dit werck soude moeten en-
de can gheboordert werden / 't welck door particuliere handelaers niet en
can geschieden.

“Dat haere Ho: Mo. Gedeputeerden hier na hebben goet gebonden ghe-
hadt over dese questie oock te verhooren den Oversten Luytenant J: J:
voor desen in Brasijl gemiliteert hebbende / de welcke verclaert heeft / dat
de vier Capitanien van Brasijl nu onder commando van haere Ho: Mo:
en vrede zijnde / onder den Can: van Spangie: gerendeert hebben 8 jaers
40000. kisten suckeren / die nu maer 8 jaers geven 5. of 6. duysent kist-
ten / ende dat de Coorincmaer 5. a 600. man in garnisoen aldaer heeft on-
derhouden gehad / in welke staet soo Brasijl nu ware / meynde hy dat
de Comp: soo veel jaerlicx upt die thjenden en tollen soude trecken / dat den
handel voor 't Landt wel mochte geopenit werden. Maer nu de Comp: so
waeren lasten van oorlooghen jaerlicx moet dragen / soo verstaet hy dat
behoorlick is / dat 't voordeel / dat upt de Brasiliaensche negotie comt /
genooten werde by die Comp: / ende niet by particuliere handelaers.

“Recommanderende seer den handel der Negros op Angola / segghende /
die tot oprichtinge vande Ingenios noodich is / ende dat daer groote voor-
deelen upt te verwachten zijn. Den voorsz: Oversten Luytenant verder
versocht zijnde syn geboelen te seggen / hoe Brasijlien best te populieren zy /
heeft hier op geantwoort / dat als America wiert ingenomen / datter veel
Soldaten van syn Regiment waeren / die aen-hielden om van den dienst
ontslagen te werden / om in 't landt sich neder te slaen / willende 't selve
cultiveeren / ofte particuliere cramerien ofte hant-wercken drijven / ende
dat in cas men sulcx wilde toestaen / ende de Compagnie jaerlicx met nieu-
we Recreuten versorghen / dat die merckelicken souden toe-nemen van
Duysch volck / daer op sich de Comp: mach vertrouwen.

“Dat hier na gelesenis seker extract upt een missive by Jan Robertsz.
Politijcquen Raedt / geschreven upt Brasijl den 20. Decemb. 1636. aen-
de Camer van de Maase / inhoudende in substantie als volght

“Jae de trouweloosheyt vande Portugijsen is soo groot / dat sy hier van
de vyse luyden de vyzes / als oly / kaes / Hammien / tongen ende dierghe-
lycke opcoopen / ende den vyant toe-brengen / het welck wy gewaer we-
dende hebben onlancx een Placcaet daer tegens laten upt gaen / waer by
alle vyse luyden verboden werden geenderhande vyzes aen eenighe Por-
tugijsen te vercoopen / om van 't Reciff te verboeren &c.

“Dat de Bewinthebbers vande Camer in 't Noorder-quartier hebben
ingelevert den 24. deses die verclaringe van haere Camer: houdende dat
den handel op Brasijl voor de Comp. wel best ware / soo die credijt hadde /
maer datse 't selve te deser tijdt onmogelick is / achtende dienstich datmen
hoorde 't advies van Graeff Maurits ende die Politijcque Raden tot
Brasijl / doch submitteren sich aen 't oordeel van haere Ho. Mo. over 't ge-
ne by die Cameren van Amsterdam ende Zeelant is by-gebracht.

“ Van welke / als oock van weghen al het ghene de respectie Cameren
 “ hier in 't corte wert voor-gesteld / refereertmen sich tot de motiven ende re-
 “ denen by de respectie Cameren van Amsterdam ende Zeelant in 't lange
 “ gededuceert in haere respectie schijftueren die aen haere Ho. Mo. hier
 “ neffens zijn geexhibeert ende overgelevert / die welck by die Heeren haere
 “ H: M. Gedep: in 't by-wesen van partijen respectie gelesen zijnde / heb-
 “ ben de selve Ghedeputeerden goet ghevonden hare Ho: Mo: van 't ghene
 “ voorsz. is summierlick te rapporteren.

“ Waer op gedelibereert zijnde / hebben hare Ho. Mo. goet ghevonden
 “ mits desen te verclaren dat de selve persisteren by hare respectie / meer-
 “ genoemde Resolutien den 27. Decemb. ende den 7. Januarij lesleden re-
 “ spectivelick genomen op het flupten vanden particulieren handel op Bra-
 “ sijn / ende sal dien volghens nochmaels geschreven worden aende Bewint-
 “ hebbers in de respectie Cameren der meer-genoemde Com: dat sy alsnoch
 “ respectivelick aen hare Ho / Mo: sullen hebben over te stueren / ofte over
 “ te brengen een pertinent staet vande goederen / waaren ende coopman-
 “ schappen die de particuliere voor date vande voorsz: 27. Decemb. effecti-
 “ ve hebben gebracht in de Packhupsen vande voorsz. respectie Cameren /
 “ Ende sal dese resolutie als oock die vanden 27. Decemb. ende 7. Januar.
 “ voornoemt gelonden werden aen de Heer Graef Maurits van Nassauw /
 “ Gouverneur Generael in Brasijn om by sijner L. aldaer ter executie ghe-
 “ stelt te worden &c.

Alle dese voorszige resolutien zijn by resumptie op den 14. April 1637. Wede-
 rom vernieuwt / ende vaster gestelt / als hier naer blijkt.

“ Is te vergaderinge gelesen de requeste aen hare Ho: M. gepresenteert
 “ upt den naem ende van weghen de Bewinthebbere vande Westindische
 “ Comp. der respectie Cameren van Zeelant / Maase / ende Stadt Groe-
 “ ningen ende Ommelanden / versouckende om de redenen en motiven inde
 “ voorsz. requeste verhaelt / dat hare H: M. upt medelijden over den elen-
 “ digen staet vande meer-genoemde Comp: nochmaels met der selver reso-
 “ lutie confirmatoir van die vanden 27. Decembez lesleden ghelieven voor
 “ te comen ende te preuenieren de ruine vande selve Comp. ende de voorsz.
 “ resolutien dien volgens promptelick te laeten executeren / ende de deperche
 “ daer toe noodich sonder langer uytstel affgaen ende Heer Generael Graef
 “ Maurits van Nassauw / als wanneer sy supplianten haer alsdan willen
 “ met couragie overtuieren dat van woghen hare Cameren alle noodighe be-
 “ houften / soo aen viyses als roopmanschappen spoedelick ende tot over-
 “ vloet naer Brasijn werden afgesonden. Ofte dat in geval van langer uyt-
 “ stellinge eenige extraordinaris ongeval de Comp. ofte de Heer Generael
 “ Graef Maurits overquame ('t welck Godt verhoede) sy Supplianten
 “ verclaren voor Godt / hare H. M. ende de nacomelingen daer van onschul-
 “ digh te zijn / als haer naer behooren volcomenelick te hebben ghequeten /
 “ ende hare H. Mo: tijdelick gewaerschouwt.

“ Waer op ghedelibereert ende gheconsidereert wesende dat de respectie
 Ho:

Provincie van Hollandt nu dickmael ende menichmael soo by missive als
 ander sints is aengemaent om der selver advijs op 't stuck vanden handel
 op Brazijl / in te brengen / niet tegenstaende dat de Heeren Ghedeputeer-
 den vande selve Provincie den 27. Februarj lesleden hadden beloofst het
 voorsz. advijs binnen acht daghen doen eerstcomende in te brengen / daer
 van sy tot noch toe zijn ghebleven in gebreke. Hebben hare Ho. Mo. goet
 gevonden ende verstaen der selver respectievel resolutien vanden 27. Dec.
 ende 7. Januarj als oock den 27. ende 28. Februarj lesleden ghen men
 op 't stuck vanden handel op Brazijl / uyt te geven, ende de depeche tot uit-
 voeren van dien noodich te laten afgaen / ende sullen dien volgens de voorsz.
 resolutien gesonden werden aende respectievel Camere vande Westindische
 Compagnie niet last dat sy de selve sullen hebben te obedieren / achter-vol-
 gen / ende doen achter-volgen / vooz soo veel hun concerneert &c.

Voorts sullen de boven verhaelde resolutien ghesonden werden aende
 Heer Graef Maurits van Nassau Gouverneur Generael in Brazijl /
 als oock aende gesamentlick Secrete Raden aldaer int bysonder Ende sal
 de gemelte Heer Gouverneur Generael / als oock de voornoemde Secrete
 samentlick Raden by aparte brieven respectievel / expresselick begeert ende
 gelast werden / gelijck hun expresselick begeert ende gelast wert mits de-
 sen / de meer genoemde resolutien t' obedieren : mitsgaders achtervolgen
 ende doen achter-volgen vooz soo veel sijner L. concerneert ende aengaet /
 confisquerende ende doen confisqueren dien volgens alle goederen / waaren
 ende coopmanschappen aenbehoorende particuliere / die naer dato deses
 upt dese Landen ofte andere quartieren derwaerts souden moghen kom-
 men.

Verstaende haere Ho. Mo. dat den geheelen handel moet blyven ten behoeve
 vande Comp. int Generael &c.

Wyders / al vant ghene voorszreven is / notificatie ghedaen werden
 aende respectievel Provincien oock de selve toegesonden de meer genoemde
 resolutien hiez boven aengeroert / met vrant ende hertelick versouck / dat
 haere E. Mo. haere Ho. Mo. goede meninghe ende intentie in desen met
 alle moghelicke officien willen seconderen / op dat de selve / als oock de
 Westind. Comp: int bysonder / daer van de ghewenschte effecten moghen
 erlangen.

Ende zijn navolgens het boven-genoemde de voorsz. resolutien uptgege-
 ven ende met missiven by date den 14. April 1637. afgesonden aende respec-
 tievel Provincien / Cameren / Graef Maurits ende de Hooge Raden in Bra-
 zijl. Ut welke publycque acten alle / claerlick blijktt dat de Westindische
 Comp: gene Comp: en is van oorlooge / maer van negotie alsoo wel als die
 van de Oostindische Comp:

Soo blijkt het oock mede upt de rijcke negotien ende handelinghe die de
 voorsz. Comp: noch besit / ende gepossideert heeft vanden beginne aen / op
 de Custe van Guinea / Ardyen / Cubary / Capo Verde / Loando St. Paul
 St. Thome / Argijn / Isekepe / Senengal / Rio Camba / Nienu-Neder-
 landt

landt ende ander plaetsen meer.

Het blijkt oock mede / niet alleen daer uyt dat alle de selve Participanten in den beginne vande Comp: hare Capitaelen hebben ingeteekent niet die intentie dat daer mede soude werden genegotieert ende winste ghedaen / ofte den oorloge te voeren om tot de negotie ende de winste te geraecken / ende niet om den oorloge te voeren / om den Coninck van Spaengien de souvereiniteyt van zijne plaetsen ende zijne tollent' ontnemen / ende hem daer mede den oorloogh te continueren / maer oock en hebben gantschelijk haere capitaelen niet willen verhoogen / dan met die expresse conditie ende toefegginge dat daer mede sal werden gehandelt ende genegotieert ; gelijk ooc eenige Provintien daer op / ofte op die conditie haer consent hebben gedreghen / ende verder niet.

Haere Ho. Mo. hebben oock dit mede alsoo verstaen / ende dien volgent de om de Participanten alle breefe ende scrupule te benemen / inde billetten tot de verhooginge ende met hare Ho. Mo: consent nptgegeven expresselick doen instellen dese naervolgende woorden. † Waer uyt wy dan besluyten / nademael de Participanten vande Westindische Comp: haere capitaelen in de beginne / ende daer naer tot tweemaelen toe verhooght / de selve niet ingeteekent en hebben dan met die oprechte meeninghe / dat met de selve soude werden gehandelt ende genegotieert ; dat tot dien eynde op vele plaetsen in haere limiten de negotie ende commercie is gestabilieert. Dat haere H. M. alleene ende tot sulcken eynde / de voorsz. Comp. niet een Octrop heeft / gebeneficeert / ende daer naer eenige quaetwillige dat poinct wilden disputeren / met verscheyden resolutien soo manifest ghenomen / haer rondelick hebben verclaert : dat de Westindische Compag: niet en is eene Comp. van oorlooge maer van puer negotie / handelinge ende commercie / alsoo wel als de Oostindische Comp.

De Oostindische Comp: voeren jegenwoordigh noch oorlooge : hoe wel niet soo waer ; dat mogen sy de Westindische Comp: danck weten ; is sy daerom eene Comp: van oorloge. Sy hebben al veel jaren lang met den oorloge moeten worstelen / eer sy tot desen staet van handel ende commercie gecomen zijn. Laet de Westindische Comp: oock eenmael soo verre gecomen zijn haeren staet zal onghelijck meer estimabel zijn als die vande Oostindische Comp: soo ten aensiene vanden Staet van ons Landt / als de proffijten die sy sal comen uptdeelen aen haere Participanten / ende daerom niet buypen reden en is de selve in consideratie te brengen / om die met de Oostind. Comp. te combineeren.

Maer sal niemant segghen de West. Comp: en heeft gheen negotie en commercie in Brazylie / welke haere voornaemste plaetse van handelinge ende negotie is / tegens welke alle haere andere plaetsen niet veel in consideratie en komen / ende dat daer op aparentelick de Oostind: Comp: aldermeest siet / ende dit doet haer soo ongenegen wesen tot dese combinatie: want sy lichtelick die rekeninghe maecten comen / dat het maer een voesterkint en is voor het Landt ende de Comp. alsoo de onkosten van den oorlooghe meer

bedragen om 't selve te behouden / als d' incomsten by al haere recognitien / tollē &c. soo lang als den handel ende negotie aldaer vooz eenen pegelicken is open gestelt.

¶ Is waer dat Brazijlien is het Paragon ende de croone van alle de conquesten die de Westindische Compag: gedaen heeft. Sy heeft oock de selve Comp: meer gekost dan-----tonnen gouds. ¶ Is vooz haer een schoone Jonckvrouwe: maer sy hebben die by vzeemde laten schenden / ende die haer daer toe gebzacht hebben moghen sien hoe sy het sullen verantwoorden. Ende meyne / dat in de Westindische Comp: dien handel vanden beginne / aen haer hadde comen behouden / dat sy vzy ghsten 8. of oock 12. ten honderde jaerlicx souden hebben uptgedecelt / maer noch wel eens soo veel / dat sy souden wesen boven alle haere schulden / dat sy niet eenen stipver a deposito en souden hebben / ende boven dien den Coninck van Spaengien soodanigen importanten af-bzuck / ende dese landen sulcke rijckdommen hebben toe-gebzacht / dat alle de werelt de ooren souden ghecloncken hebben / dat sy oock niet van nooden en souden hebben / noch de subsidien van 't Lant / noch veel min de nootwendicheyt van eene combinatie met de Oostindische Compag. maer soude alleene op haere voeten hebben comen staen / ende haere magnanime concepten hebben uptgevoert met het overschot dat sy behouden hadde boven haere jaerlicsche ende rijcke uptdeelingen. Dit can niet alleene geseyt: maer sonder groote disputen claerlick bewesen worden. ¶ Ten heeft Godt niet beliest gehadt dese Landen met soo grooten heyl te seghenen / onse sonden zijn daer van d' oorsaecke geweest.

¶ Op segghen dat onse opinie is / dat indien dese handel ende negotie van Brazijl weder werde ghebzacht aende Westindische Comp: ghelijck upt de voozige resolutien van haere H. M. blijkt / dat de selve haer toecomt / ende dat eenmael de Participanten mochten blyven upt de vzeese / dat haer oock de andere plaetsen van negotie niet en souden werden ontnomen / dat de Heeren vande Oostindische Comp. haer soo vzeemt niet en souden later vinden tot dese Combinatie / als sy nu doen / ende souden oock noch voozder sonder twijffel dese vzychten daer upt ontstaen: ofte dat sy eer weynigh jaeren sal comen ende raecken boven alle haere schulden ende lasten / ende gestelt werden op den hooghsten top van haer gheluck: Ofte dat sy tot eene geluckighe combinatie met de Oostindische Comp: sal ingelaten werden. Want eerst / dan sullen die beyde Comp: wesen ende zijn een Compag. van negotie / ende ten anderen / het incomen ofte de retouren van de eene sal soo groot wesen als de andere / ofte by na egael. En dit en moet niemant vzeemt duncken / maer sal te sijner tijdt en plaetse wel bewesen comen werden.

¶ Daeromme soude dese ghewenschte combinatie ghesaciliteert werden / de Westindische Comp: moett alsoo negotieren als de Oostindische doet / dat is op ende in alle hare conquesten met exclusie van allen anderen / anders en isser nae mijn opinie in eenwichteyt geen vereeniginge te verwachten / noch oock eenige hope van Medres vanden jeghenwoordigen staet vande voozsz. Comp: want behalven de opinie die de Heeren vande Oostindische Comp:

nu hebben van het cleyen incomen vande Westindische Comp: soo sullen sy ooc
altijt in vreesse zijn / dat t' avont ofte morgen dooz haere vpanden sal te we-
ge gebracht werden / datmen oock d' een of d' ander plaetse binnen de limi-
ten van haer Octrop sal open stellen / dat eenen peghelicken daer soude mo-
gen komen handelen / alsoo upt de Westin. Comp. een exempel daer toe sal
kommen werden ingebracht / ende dat de vyantlike redenen alsoo wel tegen
d' een . als tegen d' ander comen werden gestelt / Godt bewaere de Nobele
Oostindische Comp: hier vooz.

Geest de Westindische Comp: de commercie van Brazijl / ghy geeft haer
de combinatie met de Oostindische / ick spreke maer naer mijn simpel gevoe-
len / ende hope oock daerinne niet heel dwaes te wesen / om dat ick mercke
dat vele Participanten vande Oost-ende-Westindische Comp: oock mede
vele Regenten van ons Landt / niet en weten / noch en beseffen / wat rijk-
dommen in de negotie van die quartieren steeckt / wanneer de selve in eene
hant / dat is / aende Westin: Comp: alleene waere. Maer om dit te bewij-
sen aen sal ic my niet moepen / vermits mijne onbequaemheyt tot dat werck.
'Tis haere Ho: M. genoegsaem gebleken gheduprende 't proces over dese
saecke in den jare 1636. ende 1637.

De Regieringe behoorden dese saecke aen haer re trecken / ende daer aene-
ten alderhooghsten laeten gelegen zijn / alsoo het concerneert den gemeenen
Staet ende welvaeren van 't geheele Landt / ende niet langer toe te laeten
dat dese Nobele Comp: (ick spreke van Westindien) die eertijts is geweest
de vreughde van ons Landt / den schrick van onse vpanden / ende den roem
van onse Staet / aldus langer soude werden onderdrückt van een deel Gie-
rigaerts / die niet en soucken dan haer eygen / ende niet des Landts / noch
haer onnooselen Participanten proffijt of voordeel. Ende dat om de groote
schadelickheyt die den open handel causeert / ende daer van den beginne over-
bloedige vele clachten upt Brazijl gecomen zijn / dat die te lang souden val-
len hier alle te verhaelen / niet van gemeene lieden / maer vande Hoochste en-
de soubereyne regieringe / die doen ter tijdt in Brazijl waren / soo wel Col-
legialiter / als by de Raden in 't particulier / ende oock dooz bysondere Am-
bassaden statelicker wijze gesonden / alle met eendrachticheyde ende oprech-
ticheyt ontdeckende den afgzont van 't verders / daer de Comp: nootwende-
lick in moeste vervallen / dooz desen vyen ende open handel / soo de selve niet
afgeschafft en wierde / ende hebben als soo vele Propheten geweest / die ons
dese droevige tijden hebben voorsept. Dit verval en is ons op een upre niet
aenghecomen / noch dooz verlies van notabele conquesten te water ofte te
lande ; maer metter tijt / ende dat vanden beginne / datmen den vyen han-
del heeft toegelaten / ende dat heeft de Comp: als eenen canker ende etende
wozm geknaeght en verteert : men heeftet oock qualick comen mercken /
om datmen dese dootwonde t' elckens heeft weten te plaesteren ende solffe-
ren met d' inventien vande verhaoghinghe der capitaelen / subsidien van 't
Landt / prinsen &c. tot dat het ons nu teennemael op den hals valt / ende al-
le het salven ende plaesteren niet meer en helpt.

Dat

Dat nu den vryen handel schadelick / jae ruineus vooz de Comp: is / dat seggen de stommen: Het geheele Lant seghet het met suchten / ende d' Inge- setenen met traenen. Vraeght het den Ambachtsman / ende die gene die nee- ringen doen / waerom dat het haer soo qualick gaet / elck sal seggen dat het is / om dat de Westindische Comp. niet en negotieert.

Anden beginne conde gewonnen werden 100. 200. per cento op de goede- ren die derwaerts ghesonden wierden / ende noch soo veel / ende meer / op de supckeren / die in retour van daer quamen / ende dat nu soo weynich gewon- nen wert op de uytgaende goederen / ende verloozen wert op de incomende supckeren / wat anders is d' oorsaecke als den vryen handel; dat de Fac- toors d' een tegen den anderen cladden / ende hebben alsoo dien schoonen han- del gantsch verdozven ende in den gront geleyt / alsoo dat het niet te verbete- ren is / dan met totale rupne vande Compag. dat is / met het verminderen vande recognitien / het incomen vande Comp. de onnoosele / goede Partici- panten moeten dat ontgelden / om eenige Cooplieden / ofte handelende Be- winthebbers rijck te maecken. Dit ware niet geschiet hadde de negotie ende commercie gebleven aende Comp. gelijk het exempel vande Oostind. Comp. een overtuggende getupge is. De groote winsten waren te doene / inden beginne als Brazijlien was geconquesteert / wy condon onse goederen beter coop leuizen aende Portugesen / ende hare supckeren hooger incoopen / als is gheschiet doen Brazijlien was onder 't ghebiet vanden Coninck van Castilien / ende daer mede souden haer de Brasiliaensche Portugesen te vol- len hebben gecontenteert / ende seer gewillichliken haer tot een handel met ons hebben inghelaten / ende het noch gherekent hebben vooz eene speciaele gratie / alsoo sy dooz onse wapenen over- woumen / ende dien volghende haer lijf ende alle goederen verbeurt hadden / ende souden gheluckigh ghelhouden hebben / met den binnenlants. handel / soonen haere goederen in dese Lan- den over te senden / ende de onse van alhier te ontbieden / alsoo sy met sooda- nigen handel hare groote winsten / t' huys met ghemack ende op haren stoel soude gekregen hebben. Hier mede souden sy geheel wel zyn gecontenteert geweest / ende by de Com: gelijk een vast fondament vanden aller profita- belsten handel / die heden inde geheele werelt is. Maer men heese de Por- tugesen onse vanden / in dien tijdt / ende eenighe handelende Bewintheb- bers willen rijck maecken / ende de onnoosele Participanten dien het toebe- hoorde / van haer recht ende voozdeel frustreren. Daer zyn eerlicke lieden / die in dien tijt over 't supvel gegaen hebben / indien die eens wilden sy zeken ende segghen / watter doen al onghEGAEN heeft / ick meyne datter veele met groote verwonderinge souden verbaest staen. Indien men 't voozdeel van de goede Participanten in dien tijt hadde gesocht / alle die over groote win- sten / die dan gedaen wierden / op de uytgaende ende in- comende goederen / souden gheballen zyn inde beurse vande Comp. waermede soude zyn ghere- compenseert gheweest alle de sware onkosten die sy hadden ghedaen om de vooz. quatieren te conquesteren / ende nu gheset zyn boven alle hare schul- den ende lasten ende op den hooghsten top van haer geluck / gelijk hier nae

ten overvloet blijcken sal / met de getuygenissen van alle de Politijcque Ra-
den upt Brazijl. Dit is een verbyetigh ongeluck ende swaere besouckinghe
geweeft over dese Comp: ende de goede Participanten. 'Tis noch tijt om
dat te remedieren.

De schade van desen vypen handel is soo groot / dat daermen can bereke-
nen dat dese Comp. soude ghetrocken hebben aen pure ende sinvere winste /
boven 't capitael / interest / assureantie ende alle andere onkosten op 't ver-
handelen van den capitael van 14. d' half tonnen gouts / eenen somme van
meer als een-en-vijftigh tonnen gouts. Bedenckt nu eens hoe veel tonnen
gouts aen cuargasoenen in Brazijl inden tijdt van acht a neghen jaren als
13. tonnen gouts jaerlicx / d' een jaer minder dander jaer meer / verhandelt
zijn geweest / ofte laet het de helft minder zijn geweest / ende ghy sult haest de
rekeninghe in recken wat onbedenckelicke schade de goede Participanten heb-
ben gheleden / ende dat het niet wonder en is / dat dese victorieuse ende No-
bele Comp: in verval en achterstel ghecomen is : ende waer toe de selve nu
soude zijn gecomen geweest / hadde sy die rijckdommen / die nu de particu-
lieren hebben / in hare casse gehad.

Souden de Heeren vande Regieringe haer dese saecke niet aentrecken / en-
de die goede Patriotten / ick meene de Participanten / eenmael reddden upt
den strick van desen overlast ende onrechtveerdicheyt?

Noch meer de vype handelaers hebben in 4. jaren tijts tot Junij voozle-
den 1641. ingeregen by de 34000. kisten supckeren / de welcke vooz recog-
nitien / vrecht / havarie &c. hadden moeten geven aende Comp: als betaelt
waren volgens de lijsten ende resolutien by de rix. daer op ghestelt / boven
de 50. tonnen gouts / daer van dat niet meer ingecomen en is in alle de Ca-
meren wat meer als 26. tonnen gouts / dus te kort / ende is de Comp. ont-
stolen boven de 24. tonnen gouts in die voozsz. vier jaren. Is dat niet een-
en pernitieusen ende schadelicken handel vooz de Compaignie / ende de goede
Participanten.

Noch meer ! heeft desen vypen handel niet verflonden en opgheslocht der
Participanten verhoogingen van capitaelen tot twee maelen toe / die alle-
nelick waren ingeteekent / ende promptelick opgebacht om met een groot
deel vanden handel ende commercie vooz de Compag. aende hant te ne-
men : maer in plaetse van dat te doene / men heeft al dat gelt ver-oorlooght /
ende men heeft vooz de Comp: niet met allen gehandelt / immers daer en zijn
geen rekeningē van negotie op Brazijl te voorschijn gecomen / ende als som-
mige Cameren dat hebben willen beginnen ende aenvangen / men heeft haer
carguasoenen ende goederen aengeslegen / ende vooz de gemeene rekeninghe
uytgheedeelt ende vercocht / sonder de selve eenen stipper meer als de ander
Cameren tot retour toe te leggen; waerom? om datmen de handel ende ne-
gotie vooz de Compag: niet wilde doen / ende om de vype handelaers / daer
ander vele Beminthebbers zijn geweest t' seffens ende geheel rijck te maec-
ken. Wilt yemant noch meer schade hebbe : dan dat de Westin: Compag.
vooz desen vypen handel / alsoo van haer groot inkommen ontvyemt ende ont-
bloot

vloot is / dat gelijk sommige meynen / sy niet bequaem is haere groote con-
cepten uyt te voeren / tot schade ende droevigh naedeel vanden Staet van
ons Lant / ende der Participanten voordeel / alsoo dat oock alle de rijke
bizinsen by de Comp: vercregen / ende vele milioenen importeren / dit vier
van verderf niet en hebben comen streyten: Maer datmen mochte spreken
sonder dat het onse vanden hoorde / men soude dit point soo wel extenderen
comen / dat het wel gesien ende gevoelt soude werden. Wy laeten dit in 't
oordeel van alle wyse ende verstandighe Staets personen; ende tot op een
ander tijdt.

Ten anderen wien en is niet bekend dat desen vryen handel is het eenich
verderfende hinder pael vande populatie ende bevolckinge van de quartie-
ren van Brazijl. De Comp: is ons geseyt / dat inden beginne opden han-
del en commercie van Brazijl dees ordre gestelt ende geconcepiceert hadden/
de geheele conquesie te besorgen niet allerhande natte ende drooge waaren/
leederen ende allerhande leef-tochten / die sy als grossiers aldaer aen eenen
reghelicken souden uyt-vercocht hebben / niet soo eene cleynre advance ende
winste / als mogelick ware / ende gelijk die by na hier te lande inghecocht
worden / ende op de uytventinge soodanige prijs ende ordre gestelt hebben /
dat cleynre Cranes eenen goeden stupper daer op hadde comen winnen / en-
de dat de Soldatesque ende alle andere ingesetenen niet uytgewoekert en-
de opgegeten souden geworden hebben. Hoe menige brief isser uyt Brazijl
gecomen eerst vande politijcque Raden / die daer de regieringe aende handt
hadden / ende daer naer van sijn Exc: ende Hooge Raden / dat de Compag.
wouden af-senden / linwaet / vuyres natte ende drooge / dat de Comp: op de
selve eenen goeden stupper souden winnen / die vercoopende ofte overlaten-
de aende soldaten ende Officieren op ascoztinge van hare gagien / het welck
haer seer soude subleveren ende bovendien groote winsten souden aengebracht
hebben. Maer ten heeft al niet mogen helpen; de particuliere ofte vrye coop-
lien en souden dan so veel niet hebben comen winnen: maer souden niet hare
goederen hebben blijven sitten. Eenige seiden men moeste daer gene goeder-
ren voor de Comp. senden / andere niet dan meel / andere gene vuyres altoos
maer dat Brazijl sijnen eygen costen moeste doen ende niet Farinha plantē
haer moesten behelpen; ende ondertusschen daer alles gebreck zijnde / heb-
ben dese vrye handelaers door hare vrienden de Bewinthebbers dese occasie
soo wel weten waer te nemen / dat sy doen van alles den overvloet gesonden
hebben / ende de selve wel diere weten te vercoopen / alsoo dat sy van een/dry
viere ende vyve maeken / gelijc dat bewesen can worden / niet seer vele misfi-
ven van sijn Exc. ende de Hooge Raden / alsoo geresolveert was niet alle af-
gaende schepen 20. lasten Roggemeele ende eenighe lasten Terwenneel af te
senden ende dat successivelick niet alle schepen: ten duynde niet langhe / om
dat als dan de vrye coopluyden niet hare meelen geen profijt en conden doen/
men schaft het af / ende men resolveert in Junio 1642. promptelick niet elck
schip te senden 6. lasten / ende hoorst doch eens wat antwoorde sijn Exc. en-
de de Hooge Raden daer op over senden:

" Wy sien in uwe E. jongste schryven dato 14. Junij ons met de schepen
 " het Melckmeysen ende den Nieuwen Houttuyt / op 19. deser wel gewo-
 " den uwe E. resolutie / van ons met peder schip ses lasten rogge-meel ende
 " een last terwenneel te sullen senden : wy bevinden echter dat dese schepen/
 " die ons dese resolutie brengen niet een hant-vol meel vande Comp: in gela-
 " den is / jae beginnen alreede van gebreck te clagen / ende soude geerne wy-
 " zes van 't Lant hebben. Is dit niet een soet staeltgien / door welke mid-
 " del de vrye handelaers haere goederen soo diere hebben weten te vercoopen/
 " dat sy gecregen hebben vande Comp. selve voor 1. tonne peck 42. gul. 1. smal
 " tonne slecht Pers-blees 82. l. 2. st 1. pon. roete keerssen 24. st. Een elle
 " plaester linwaet 42. st. Een riem slecht papier 13. gul. 10. st. Een elle
 " Roaens linwaet 33. st. Een elle sepldouck 24. st. ende alle andere dingen
 " naer advenant ; dus vele heeft de Comp: en alle andere Inghesetenen daer
 " voor moeten betaelen. Ende dit en is niet eenmael gebeurt / als inden jaere
 " 1636. maer successivelick byna alle jaere / gelijkmen dat gesien heeft upt al-
 " le de clacht-brieven die byna met alle schepen overgecomen zijn / daer door
 " het lant in sulcken extremen noot vervallen is / dat eenighe huypen guarni-
 " soenen katten en honden hebbē moeten etē / als blijkt van beyde missiven van
 " den 25. Octob. 1642. ende den Staet van Brazyl in verscheyden tijden aen
 " eenen yden draet gehangen heeft / ende daer door dat de onnoosele popula-
 " teurs soo zijn uptgewoekert / als oock de soldaten / dat haer 't vel tot den
 " beene toe is afgebeten / ende menigte van soldaten / die haeren tyt hadden
 " uptgedient / ende aldaer gebleven souden hebben / zijn 't huys gecomen ende
 " 't huys gebleven met een. Hoe ist mogelick dat lieden die met haere handen
 " haeren cost moeten winnen / ofte op een wackelken / ofte soldaten op haere
 " gagien komen leven / daer sulcke gierige wolven vryheyt hebben om te woe-
 " den / ende met woekeren alle Lombaerden te boven gaen. Ick moet u hier
 " noch een ander staeltjen geven / van eenen Factoor die upt Brasiliaen aen sy-
 " nen meester tot Amsterdam schryft van dato den 4. Junij 1634.
 " " Ick hebbe (schryft hy) de voorsz. Casse onder-wegen op de reyse ontpact
 " ende ontrent 6 a 700. gul. aen goederen daer upt genomen / ende een voet la-
 " ger gemaect / op dat die wederom vol zijn zoude / ende daerna weerom ge-
 " pacht als dat te vooren geweest was. Alhier gecomen zijnde / hebbe het upt
 " genomen goet als nu en dan aen lant doen brengen / ende alles is seer wel
 " vergaen: Als u. E. eenige goederē sent / moogt vry ontrent de helft verswy-
 " gen ende geven het dan in 't generael aen / maer niet by stukcs. Hiernevens
 " sende u. l. waer by crant sien hoe u. l. goederen vercocht zijn / hebbe de selve
 " omme de calanten tot mi te trecken / noch wat toegegeven / dan hier naer
 " sal ick 't schaep de walle beter tot aen 't vel afscheeren &c. 't Waere goet
 " dat u. l. aldaer vande Heeren condet vercrijgen / dat men alhier vermoch-
 " te op rekeninge vande Soldaten vercoopen / mits sy ses maenden te goet
 " hadden voor alle schulden ende arresten die daer soude mogen gheschieden /
 " daer souden groote proffijten af-vallen / ende en conde als dan niet te veel
 " goets senden / al waert voor hondert duysent guldens / soude het wel quijt
 " wor-

” worden / als men conde beletten dat door de Heeren gheen carguafoenen en
 ” wierden ghesonden anders als aende vrye luyden, daer souden mede al groote
 ” profijten vallen als men conde vercrighen dat men alhier vpbres ende nat-
 ” te waaren mochte senden ende vercoopen: dat de soldaten op cost- gelt ge-
 ” set waren / het ware om eenen rijckdom daer upt te haelen ende noch veel
 ” meer alst lant open waer”.

Op weten alle dat een groot deel vande behoudenisse van Brazijl / bestaet
 inde bevolkingen ofte populatiën van Netherlanders / ende dat men te dien
 eynde haer vele privilegien ende voordeelen moet geven (daer door sy haer
 seer rijckelick comen gheneeren beter als in 't lant daer sy souden uitgauen /
 welck insonderhepdt bestaet in twee dingn / eerst dat sy versorght zijn van
 goeden coop leef-tocht ende al het gene wat tot haeren lijve / ambachte ende
 neeringe van nooden zijn. Ten anderen dat sy wel beschermt ende bewaert
 sijn tegens alle upt ende binnen landsche vanden. Wie sal dat doen / ofte
 wie can het beter doen? eene machtige Comp: welckers staet / welvaeren /
 ende behoudenisse daer aene deuyndeert? ofte eenighe cooplieden / die maer
 blijven door hare Factoors op plaetsen daer winsten te doene zijn / ende als
 het hun op de eene niet wel en gebeurt / sy sendense op een ander / ende comen
 d' eerste sien verlozen gaen / sonder dattet hun aengaet / wien die nu toebe-
 hoort gelijkmen nu siet aen het droevigh exempel van ons Brazijl / nu den
 handel verdorven is / de soldaten ende vrye-luyden upt-gewauckert / ende
 niet veel profijten te doene sijn / blijven van daer ende waeren geern op een
 ander / daer meer voordeel te doene is / dat is in Africa: ende laeten nu de
 Comp: niet dese geschende Bruyt inden dreck sitten. Hare lasten blijven eve
 groot / ende het incomen vermindert / is dit niet wel ghepopuleert? Ende
 willen dan de goede Participanten noch upt haere oogen niet sien? Op seg-
 gen dattet onmogelick is / dat den staet van Brazijl can gebeneficeert wer-
 den / verskerkt ende versterckt door de populatiën / gelijk het nu gaet; dat
 is / soo lange als den vryen ofte openhandel duyrt / gelijk wy hebben comen
 hooren hoe ongenadich ende onbarmhertich de arme luyden aldaer werden
 getramiseert niet ongoddelicke woeker / dat het wonder is / dat noch een
 eenich mensch daer blijft. Want gelijk geseyt is / dat het noyt de meynin-
 ge geweest heeft vande Comp: inde gewesten van Brazijl als Crammers en-
 de clepne uytstijters / haere waaren soo van vpbres / linnen / wollen / pser /
 stael ende wat de daegelick behouften meer verheyscht / selve te vercoopen /
 maer dat de selve haere Magazijnen niet alderhande waaren ende behoufti-
 cheden ten overvloet voorsien hebbende / de selve int gros onder eene redelic-
 ke winste aende particuliere sullen vercoopen / omme by de selve niet de clep-
 ne maate onder den gemeenen man uytgesteten te worden / soo sal daer door
 occasie werden gegeven dat vele personen uit dese landen derwaerts sullen
 trecken / omme aldaer winkels op te stellen van linnen / wollen / bieren /
 wijnen / ende van andere behoeften meer / ende omme alsoo daer mede eerlic
 de kost te winnen / sullen mede de soldaeten niet tappen / soetelen ende ander-
 sins haer conditie wat kunnen verbeteren / ende sal de Comp: als hebbende
 D 2 het

het Magazijn van alle coopmanschappen aen haer selven altijts reglement
 conuen stellen op de prijzen van dien. Ende daer door voorkomen dat de ar-
 me soldaten ende andere ambachtslieden door de begeerlichheit vande ver-
 coopers ofte uytlijters niet uytgesopen sullen werden / ende niet eenen oor-
 saeck geven dat de gene die aldaer in het lant zijn / geen begeerte sullen heb-
 ben om wederom naer het Vaderlant te keeren / ende andere gheanimeert
 werden omme mede derwaerts te gaen. In plaetse dat de vyse handelaers
 hare waaren ende behoeften d' arme soldaten / Ambachts ende Lantlieden
 soo hoogh aen rekenen / dat de selve uytghemerghelt ende tot de uytterste ar-
 moede / ende alsoo daer door afkeerigh ghemaect worden van langer in de
 voorsz. gewesten te blijven / so sal mede de Comp: selve en alleen handelende
 goede sozge dragen / dat niet alleene sodanige waaren werden gesonden / daer
 de meeste profijten af-vallen / maer oock andere daer minder profijten op con-
 nen gedaen werden / ende nochtans aldaer mede geheel nootsaekelic wesen
 moeten / op dat in gene saecken ende behouften eenig gebreck souden zijn. In
 plaetse dat de vyse handelaers die niet en sien op den welstant vande Comp.
 maer op haer eygen gewin / gewoon zijn te senden sodanige waaren / daer sy
 meest meynen op te winnen / ende daer door dickmaels veroorzaecht wort /
 dat van de eene soorte overvloet / ende van d' ander merckelick gebreck is /
 het welcke notabele ende dangeuse inconuenienten aende Comp. soude con-
 nen geven. Ende wat belangt de bescherminge ende bewaringe tegens buy-
 ten ende binnen lantsche vanden / daertoe en conuen immer de vyse coop-
 lieden niet met allen doen / also sy noch middelen / authoziteit ofte de alder-
 minste sozme van regieringe niet en hebben / maer selver beschermt ende be-
 waert moeten worden. Soo dat de Comp. dit alleene moet ende can doen /
 daerom de colloniers meer verbonden blijven het voordeel / profijt en macht
 vande Comp. te bevoorzeren / als der vyse cooplieden / alsoo de behoudenisse
 vande Comp: de haere is. Daer uyt wy dan besluyten dat oock desen vyse
 handel uyttermaten schadelick is voor de Comp: als zijnde cene groote hin-
 derpaele tot de populatie ende bevolkingen van hare quartieren in Bra-
 zyl / daer inne een deel van haren welstant ende conseruatie gelegen is. Dit
 welcken alles blijkt dan / dat het te verwonderen is / datmen lieden vint /
 die 't verderf vande Comp: elders willen soucken dan hier.

Maer laet ons eens leesende hoozen het oordeel ende getuygenissen vande
 gene die de souueraine regieringe in die tijt aende hant hadden / ende alles
 met hare eygene oogen ende experientie hebben ghesien ende onderbonden /
 d' welcke om hare conscientien te quijten voor Godt ende de naekomelingen
 gedrongen ende geperst zijn gheweest aldus te schryuen / soo aende xix. als
 de Cameren in 't particulier / wy sullen hare namen verzwijgende / alleene
 korte extracten uyt hare missiven alhier verthoonen. Leest de selve niet aen-
 dacht ; Eene van date den 11. Junij 1636. seght " den handel van particu-
 " lier comt hier in sodanige consideratie / dat noch maritime noch politijcke
 " noch ecclesiasticque haet niec genoegh daer over verwonderen en conuen /
 " oordeelen datter gheen middelen can ghevonden worden , om de Compaignie

“te gronde te helpen, ende de particulieren in corren tijt ſchat.rijcke te maecken
 “dan dat den oorloog ende onkosten daer aen dependerende, de Comp. als een
 “verteerende worm behoude, ende particuliere den handel. **Iac** dat meer is/
 “de particuliere ſelfs moeten bekennen niet tegenſtaende dat d'ene een ton-
 “ne gouts ende d' ander twee ofte d'yn in corren tijt geprofitceert hebben/ dat
 “dat de Comp: ten zy de ſelve handele/ niet en can beſtaen/maer in corren te
 “gronde vallen ſal. **De** Portugiſen ſullen die ons conſtringeren om ſo ſwa-
 “ren oorlooch te voeren om een anders profijt/ 'tis' tminſte daer die menſche
 “op dencken:men heeft oock noyt gehoort in cenige ſoorten van Regierungen
 “dat men van ſijne onderdanen/ diemen met den ſwaerde overwonnen heeft
 “oetmoedige wetten ſal ontfangen/ voornementlick als ſy haer andermael
 “voor vanden verclaert hebben/ gelijk deſe trouweloſe ſchelmen ghedaen
 “hebben om ons merckelicke ſchade aen te brengen/ want den 17. **May** / ſy
 “ſiende dat den vyant ſterck in 't lant was/ hebben haer (brekende als men-
 “needige traiters den eedt die ſy ons vaderlant ende de Comp: geſwooren
 “hadden) met den vyant geconjungeert / om ons alſo gefamenderhant op't
 “lijf te vallen.

Eene vande ſelve dato ſeght: **So** comen **D. E.** oock wel ſtaet maecken
 “dat het gene dat by de particuliere wert geprofitceert / boven de gerechtic-
 “heden / vrachten ende avarien die **D. E.** genieten / dat dit ſelve dan in de
 “beurſe vande **Compaign:** comen ſoude / boven dat ſy de **Braſiliſche** waaren
 “ſouden in 't **Vaderlant** met meerder profijt vercoopen: de middelen hier
 “toe noodich ſouden wel te vinden weſen by aldien de Heeren **Bewinthebbers**
 “(**Nota**) die ſoo groote capitaelen in particuliere compaignien maecken, aende
 “**Comp.** de handt wilden bieden.

Een ander vanden 25. **Junij** 1636. “de **Comp.** wert levendich vande par-
 “ticulieren opgegeten, ick ſende een ſtaeltjen hoe ſy die tracteren / ende en is
 “niet dan verdriet voor my om dit te ſchrijven: **Soo** nuwe **E.** dit niet beterē
 “encont / ſoo ſie ick de **Comp:** gevallen: ſullen de grijpende menſchen noyt
 “verſadicht zijn / ſy hebben nochtans alreede eenen goeden pluck wech.

Noch eenen anderen van dato den 24. **Julij** 1636. die ſeght, evenwel ſo be-
 “vinde ick dat den vryen handel (ſoo ick het ſeggen mach ſonder yemant van-
 “de Heeren in 't **Patria** te offenceren) dat den handel (**Nota**) vande Heeren
 “**Bewinthebbers** in't particuliere **Comp.** op d'alderhooghſte ſchadelick is, om
 “deſe reden. Hier is by experientie bevonden / dat 't ſedert het open ſtellen
 “vanden handel / de **Comp:** haere **Magazijnen** ghenoechſaem iedich hebben
 “gelaeten / ende hier wert opentlick geſeght/ dat dit alſoo door directie van
 “de handelende **Bewinthebbers** ghedirigeert ende beſtiert wert / om hae-
 “re eygene carguaſoenen tot exceſſive hooge prijſen te mogen vercoopen:
 “Want men ſeght alhier, dat de principaelſte **Vrye - Coop-Lieden** die hier zijn
 “voor de meerendeel de **Bewinthebbers** ende **Hooft-Participanten** dienen: en
 “overmits deſchaerſheyt vande voorsz. **Magazijnen** / heeft men hier veel
 “tonne gouts van vpbres aen de vyde l. moete coope/ en 3. ja 4. dubbelt moe-
 “ten betalen &c. die nu niet blindt en is/ can wyt deſe weynighe ſtaeltgiens

“het secrete vande misse wel sien: want wie soude droonten (nota) om hier
 “feyldouck, peck, teer, geslagen wandt ende diergelycke behouften te senden,
 “anders als om aen de Comp. te vercoopen: want men weet wel dat de Por-
 “tuguijsen ende Brasiliaenen geen vaer-tuygh en hebben / om sulcx te con-
 “sumeeren.

“Eenen anderen van dato den 25. Jun 1636: “Wat nu den handel betreft
 “staet soo variabel / dat ick niet en weet / wat daer van jugeren sal / den Hol-
 “lander en kan zijn aengeboren cladderpen niet laten / dat de coopmanschap-
 “pen in groote decadentie doet vallen / ende de supckeren tot eenen excessi-
 “ven prijs monteren / dese Amsterdamse cooplieden als zijnde den eenen
 “een Neeftjen, den anderen een Factoor van eenige Bewinthebber geven ons
 “een onverdragelike moepte.

“Eenen anderen van den selven Dato seght in allen gevalle al wat de coop-
 “lieden winnen boven de gerechticheyt van tollen / vrachten ende havarien
 “vande Comp: comen u: E: selfs wel winnen ende genieten, wesen-
 “der perijckel subject als de andere: daerom segghen wy altyt / ende ’t sal
 “blijcken dat den handel van de vrye luyden in Brazil, ten uyttersten schadelic
 “is, ende ten lesten de Comp. selve sal ruineeren.

“Eene andere van Dato 10. Decemb: 1636. “Want andermael schrijve
 “ick: ’t is sonde voor Godt den Heere / ende onse bontghenooten / als oock
 “voor onse nacomelingen niet te verantwoorden: sulcken coninckrijc: sulcke
 “conquesten / sulcken gebenedijden seggen vanden Heere / ende soo miraculeus
 “gegeven / alsoo tot contemplatie van eenige gierige ende baet-soeckende lie-
 “den, met voeten te stooten: Ick bidt u: E: en schroomt niet middelen te
 “spenderen tot behout van dese voorsz. conquesten / want soo maer dese din-
 “gen int werck gestelt wierden, in een jaer gaet onse Comp. de loffelicke Com.
 “van Oostind. te boven.

“Eene vanden 5. Jan. 1635. die seght / “Het is te verwonderen dat u: E:
 “ende eenige Cameren noch schrijven / dat men soude senden een lijst / daerin-
 “ne gespecificeert soude zijn / wat waaren ende coopmanschappen alhier
 “meest waren getrocken / daer nochtans ’t selve soo menichmael is geschre-
 “ven / ende de geene (verstaet Bewinthebbers) de welcke de carguafoenen
 “alhier door vrye luyden doen verhandelen, toonen datse wel weten watter van
 “nooden is, om haer particulier profijt daer uyt te trecken, maer voor de Com-
 “pagne en souden si niet weten watter vereyscht wort / daerom (nota) en
 “comter niet met al, ende wy sitten nu met ydele handen, ende moeten de scho-
 “ne profijten voor u. E. laten voor by slippen.

“Noch eene vanden 4. Sept. 1636. seggende (onder correctie) om int e n-
 “te mijn geboelen vanden vyden handel te seggen: ick achte de selve voor de
 “Comp. op het alderhooghste schadelikk, daer van ick veel vaudighe redenen
 “soude comen geven / maer achte dat onnodig / want sy en zijn nuwe E. niet
 “onbewust.

“Evenwel moet ick seggen ’t gene dat ick dagelick voor mijnen oogen sie
 “dat de vyde cooplieden van een / twee / drie / jaer van eenige dingen 4. 5.
 “6. mae

“ 6. mael hondert ten hondert maecten / hier teggens hebben sy wel haere
 “ vrachten ende recognitiën te betaelen ; maer wat is dat in regard van soo
 “ groote winsten / behalven op hare supkeren / daermide cent op cent ghe-
 “ profiteert wort / alle welke profyten (in cas den vyen handel af ware)
 “ de Comp: soude comen trecken / in gevalle men hier van alles voor de Com.
 “ gesonden hadde / ende soude de Comp: daer uyt / als uyt het gebolgh van
 “ dien veel tonnen gouts geprofiteert hebben / wt het gebolgh vanden bez-
 “ stae ick / dat hier van nooden waren geweest / gelyck het noch zijn / goede
 “ partijen clederē / hembdē / kousfens / schoenen / en oock ghelt voor de sold:
 “ daer aen dat by de vyve cooplieden oock grof en groot wert ghewonnen /
 “ want de arme soldaten ghenoechsaem naect loopende / dagelick hart aen-
 “ houden om op hare rekeninge pets te mogen hebben / ende in 't Magazijn en
 “ is niet, soo zijn sy genootsaecht hare briefkens te gevē om van de vyve coop-
 “ lieden te mogen coopen op des Comp:s. rekeninge / die haer dan het goet so
 “ opofferen / dat der arme soldaten gagie / op verre na geen halve gagie can
 “ strecken / daer van somtijts eenige onder-loopen / die hare keele liever nat-
 “ ten dan hare lichaem bekleeden / die vercoopen dan hare briefkens aen de
 “ vyve cooplieden voor half gelt / die dan om 10. gul. die sy verschieten / 20.
 “ gul. van ons wederom hebben moeten. In somma den handel aende Comp.
 “ de soldaten op hare eygene costen, ende dan dese landen van allerhande coop-
 “ manschappen, vyvres ende gelt jaerlicx voorhen, soude mijns oordeels jaerlicx
 “ van een meer als drye gemaeckt connen werden.

**Extract uyt d' instructie vanden geheelen Politijcken Raede in Brazijl / ge-
 geven aen Servaes Carpentier, afghesonden nae 't Vaderlandt / om aen de
 Rix. ende elders voor te dragen.**

“ Soo hebben wy naer lange examinatie ende dagelicksche experientie vā
 “ saecken / niet anders connen oordeelen / ale dat het dragen vande sware ex-
 “ cessive kosten in 't conquisteren ende vast setten van dit Brazijl / geen be-
 “ ter middel voor de Comp: te wesen (nota) dan dat de geheele negotie voor
 “ de Compaignie ghedreven ende ghereserveert werde : Oste ten minsten dat
 “ immers de principaelste ende courantste waaren ende coopmanschap-
 “ pen aen haer mochten blijven / als daer zijn alle ysere / copere ende metae-
 “ le waaren / alle linwaten van wat natuere die zijn. Ende voort in de vi-
 “ vres alle natte ende vette waaren / te weten alle wijnen / gebzandewijnen /
 “ Olve / allerley boter ende kaes / latende de reste voor de vyve lieden / on-
 “ der wel belaste recognitiën die 't wel dragen can.

**Eene vande Hooge ende Secrete Raeden in Brazijl / van dato den 31. Mar-
 tij. 1643. tot bewijs dat de schadelichheit vanden vyen handel noch je-
 gemwoordigh is durende / seggende :**

“ Dat hun belooft was toegesonden te weten 20. daerna 12. ende daer-
 “ na 6. lasten meel met elck schip / ende van alles niet en hebben vernomen /
 “ ende voor 't coopen van meelen vande particuliere hebben moeten betae-
 “ len 33. a 34. gul. 't hondert / Het wandt tot de schepen 38. 40. a 45. guld.
 “ 't hondert / Het ysere-werck tot gelijcken prijs / Het arpuys dat noch maer

" half goet is tot 36. a 45. gul: 't hondert / de Cannefassen tot 60: ende meer
 " ponden blaens de balotte ende soo alles naer advenant / soo dat wy hier /
 " dat in't Patria voor een wert gegeven / ses moeten betaelen / in wiens buz-
 " se dat comt sal u. E. connen sien upt de facturen van Amsterdam ende Zee-
 " landt / daer de grootste Negotianten woonen. Het verdriest my langer al-
 " soo te regieren / te meer / om dat die groote schaden / met een cleyen can voor-
 " gecomen werden / ende gene Camers daer regard op en nemen: wy heb-
 " ben in meer als een jaer geen ertten / boonen / goet of ander toe-spijse ghe-
 " hadt / om de schepen die naer 't Patria comen te voorszien. Hoe de schepen
 " overcomen sult u E. wel verstaen / als mede hoe het met de voorgaende
 " Ploten is geweest. De schepen werden in't Patria / soo de vrienden den
 " anderen wijs maccken voor 9. maenden voorszien / en de selve hebben qualijc
 " hare ancker laten vallen / ofte sy zijn ons op het lijf van gebreck / die wy niet
 " en geven / alsoo wy niets en hebben / ofte seer dier moeten coopen / ten sy dat
 " ons haer gebreck klacr blijktt:

" Wat welcke alles dat blijck / hoe seer dattet te verwonderen is / datter
 " noch lieden gebonden werden / die door haere passien soo verre zijn verruckt
 " dat sy niet en connen oordeelen dat den vyden handel op Brazijl is de ruïne
 " vande Comp. Want dien toelatende verbaet de Comp. nootsakelick van
 " haer wesen / bestaen ende macht. Van haer wesen / om dat het eene gheoe-
 " tropeerde / dat is eene geprivilegeerde Comp: zijnde / met het af-staen ende
 " genleen maccken van hare privilegie niet meer eene Gheotropceerde Comp:
 " blijven en can: ende een Comp: van negotie wesende / de negotie verlatende
 " ende in een Comp: van staet ende oorloggh sich transformeerende / gene Com:
 " van handel zijn en can. Want dat de Westindische Comp: in oorloghe ghe-
 " raect / gelijck als mede de Ostindische dat is by accident / ende niet haer
 " formele oorsaecke ofte principael wesen daer de goede Participanten alder-
 " eerst op hebben geteekent / ende naderhant hare Capitaelen verhooght.

" Sy verbaet oock van haer macht en bestaen; want als de middelen ont-
 " breen / die sy overbloedich can trecken / upt den rijcken handel van Brazijl /
 " tot conservatie van haere conquesten / soo en can niet anders daer upt volge
 " dan een onverantwoortlick verlies van dien / ende eene totale ruïne vande
 " voorsz: Comp.

" Wat cammen clarder ende vaster bewijs hebben / dan de ghetuyghenisse
 " van soo veel eerlicke lieden als geweest zijn alle de Politieque Raden / of-
 " te 't souverain ende geheele Corpus vande regeringhe van Brasilien / die
 " dit spel vanden begiue met hare oogen hebben gesien / ende met brieven als
 " rapporten / tot den eynde haeres dienstes hebben bevestight.

" Dought hier by d' experientie ende d' uptcomste vande saecke selve / ende
 " laet dan alle eerlicke ende verstandige lieden selve oordeelen.

" Maer wie can berekenen de schade die den gemeenen staet van ons landt
 " is lijdende door het declineeren ofte verminderen vande Westindische Com:
 " daer van den vyden handel de eenighe oorsaeck is / wiemen die estimeren soo
 " als de selve een opsicht heeft op de eere ende reputatie die onsen Staet door
 " haer

haer vercregen heeft by alle Coningen / Princen ende Potentaten door de geheele werelt / sy sal heel groot gebonden worden.

Wilmen die estimeeren soo als die een opsicht heeft ontrent onse vanden / die daeromme ten hooghsten verblijt zijn / ende nu seer groote hoope hebben hare saecken ter zee / die in verloop waren / nu wel te zullen redden / ende hare silvere vloten sonder vrees ofte ongemack te sulken t' hups crigen / ende niet eenen / tijt ende middel hebben / om op eenighe dingen te letten / daer haer seer veel aengelegen is / sy is mede seer groot.

Wilmen die aenmercken / ten aensiene van 't inthoeren van hare ghene-reuse ende importante concepten die sy souden gedaen / ende door Godes zegen inthgevoert hebben / de schade en is niet te waerden.

Wilmen die aenmercken ten aensiene / dat dese Republycque nu ontbeere moet soo grooten getal van cloucke / welgemonteerde oorlogschepen / met hare wapenen / ammonitien zeevolck / dappere helden / geschut ende andere dependentien van dien / die de voorsz. Compag. nu minder heeft als voorsz. desen / 't is mede eene seer groote schade.

Ende ten laetsten de neeringloosheyt ofte de cleyne neeringe / die daer upt ontsaen is / dat den handel van Brazyl verdooven / ende inde handen van eenighe particuliere handelaers ghewallen is / daer door de Comp: in groote decadentie ende stilstant van beoignes gecomen is / schreeuwet en roupt door alle Staten ende Provintien van ons Lant / ende soo dit noch langher wil duren / de ambachts-luyden / winckeliers ende andere gemeene Angesetenen verclaren / dat het haer onmogelick valt des Lants gemeene lasten langer te comen dragen. Bzenght alle dese dingen eens te saemen / ende oordeelt selve / of niet desen vpen handel eene schadelicke saecke / ja ruineus is voor de Comp: Want alhoewel dat d' exemptien van lasten ende allerhande privilegien de oorsaecke zijn tot bevolkinge ende populatien der landen / soo en mach nochtans dat selve soo breeet niet ghenomen worden / dat die den Staet selver in gevaer ofte ondergang soude brengen / alsoo het eene groote slechticheyt ja sotticheyt soude wesen van de Comp: dat sy haer ten uyttersten soude belasten / om haer geconquesteerde landen met exemptien t' ontlasten ; van hare privilegien (dat 's de negotie) sich t' ontsetten / om de geconquesteerde daer mede te benificeeren : ofte haer in de hooghste onvermogenheyt te werpen / om hunne populatie ende gheconquesteerde onderdanen in mogentheyt te stellen.

Als nu van de eegene reden ende motiven hier zijn / die voor desen geweest hebben / daeromme de negotie ende handelinghe is gheoordeelt alleene aende Compag: te moeten verblijven / 't welck geweest is de schadelichheyt vanden voorsz. open handel ; waeromme en soudenmen die nu niet wederom aende Comp: brengen / aenghesien de selve redenen ende consideratien even nu noch duren / ja van veel meerder cracht ende fondament nu zijn als inde voorige jaeren 1636. ende 1637. om dies wille dat het ongemack ; 't verderf ende schade in die jaren geleden / in ses jaeren daer naer als den voorsz. handel in zijnen vollen fleur is geweest / ende dien volgende het incomen voor

de Comp: op 't hooghste is geweest / evenwel niet en heeft comen gecompenseert noch geremedieert werden / selfs niet met de verhooginge vander Participanten capitaelen tot dyemaelen toe ; waer wil dit loopen / indien dit noch langer duyt ? Waer sal haer dese goede Comp: vinden / alsmen noch boven desen allen / alle de andere plaetsen van negotien vande voorsz. Comp. wil open setten / ghelijck daer toe by eenighe getracht ende met dollen pber voort-gedreven wort / ende willen daer toe noch hare eygene goederen met hare eygene Schepen seyn den: ende wat heeft de Com: dan aen haer Octroy niets / om immers alsoo alle de schepen vande Comp: ende dien volgens een groot deel vande macht van ons Lant npt het water te helpen / ende alsoo de geheele ende alle de conquesten vande Comp: te stellen tot eene prope van onse vanden / doch hier van op een ander tijt wat meerder.

¶ Geduchte Heeren / ende Vaders van ons Lant / of wy Godt bidden condon / dat hy eenmael alre Hoogh-wijse verstanden ende verre-siende oogen wilde openen / om dit bedroch eens npt te vinden / ende te ondersoucken waer dat het hapert / dat dese Nobele Comp: dus harden steupt en stoot gecreghen heeft / dat sy moet stil staen met hare magnanime ghedachten / ende dysent-mael meer onderdruct wort van hare gebruynde vzienden binnen 's lants / als van alle hare machtige vanden van bukten. ¶ Droeigh onse gebal!

Ende dus hebben wy in 't lang ende bzeet ghetoont de gelegentheidt van de Comp: in 't stuck vanden open handel / daer mede wy wat lang ende wylloopigh zijn geweest / om dat daer door de oogen vande goede Participantē geopenit wierde / om te sien (of sy het noch niet en geboelde) hoe dat den open handel schadelick voor de Angeseenen / ende noch meer voor de Com: ende Participanten is / om op occasie van dit dispuyt der combinatie / alle liefhebbers / alle Hoofst-Participanten / ende insonderheyt de Regieringhe die als een moeder is over de Comp: de oogen te openen ende crachtelick te bewegen om de Westind: Comp: te veranderen npt eene Comp: van oorloge tot eene Comp: van handel / negotie ende commercie / daer toe die is opgericht ende welcke by hare Ho: Mo: soo is verstaen / om de Oostind: Comp: daer door de beter tot allen tijden tot eene combinatie te verwilligen / ende insonderheyt om de Comp: te preserveren van haren onderganck / ende de Angeseenen van soo veel schaden.

Wy keeren ons tot een besluyt aende Oostind: Comp: en versoucken dat sy haer soo vzeemt van dese combinatie niet en willen houden / om dat sy in een beteren staet zijn als de West: Comp: Het is waer hare actien zijn nu op een hooge markt / ende de West: op eene leege / maer als men geboughlickheyt daer by wil brengen / men sal dat wel middelen / laet slechts ghedepu- teerden daer toe gestelt werden / om alles eens te ondersoucken / de saecken sullen onghetwyffelt soo ghevonden werden dat de Westindische Compaignie immers soo veel voordeel sal doen eer langen tijt als de Oostindische Comp:

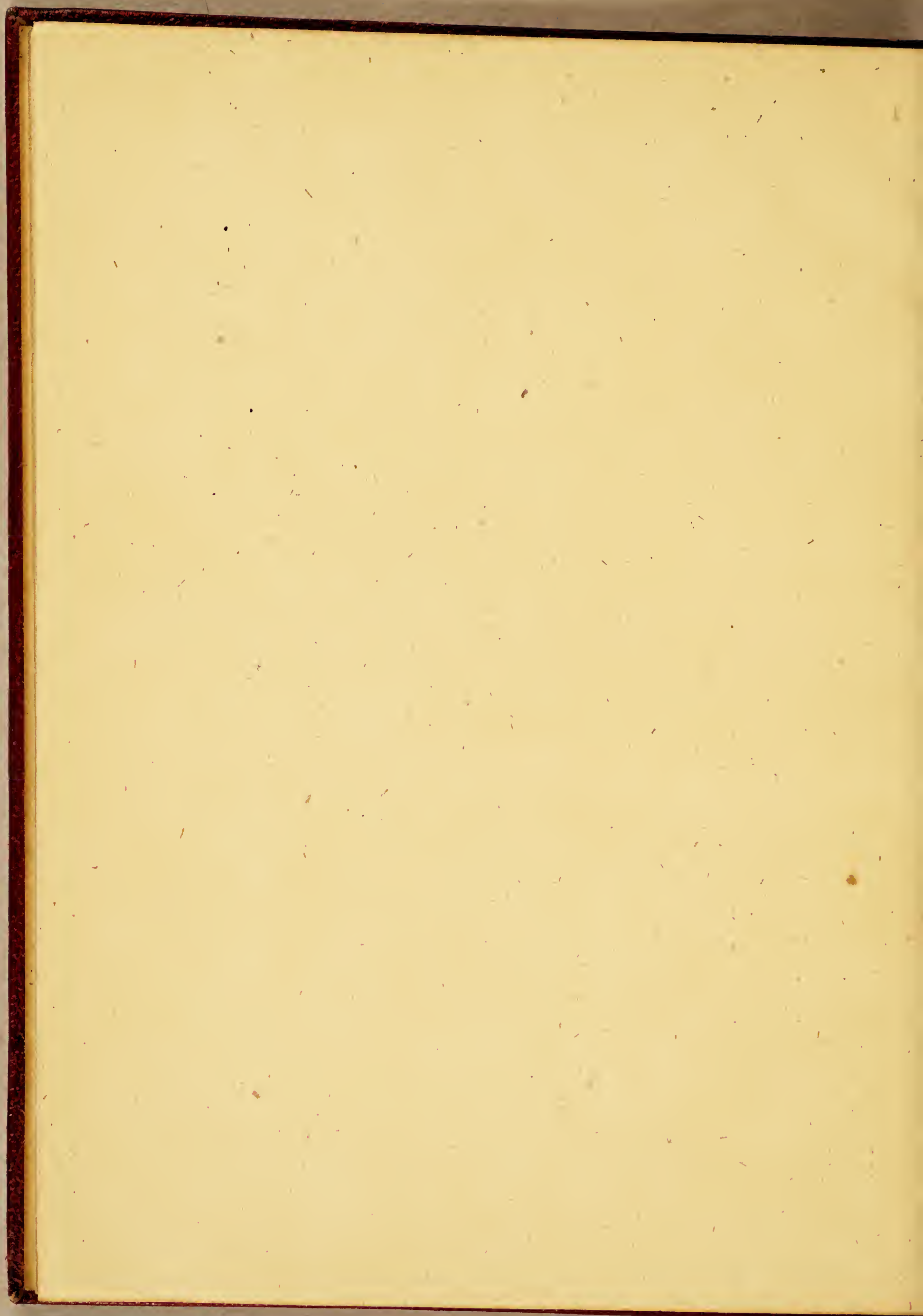
Sy zijn alle ledemaeten van een lichaem / Anghesetene van eenen Staet: het

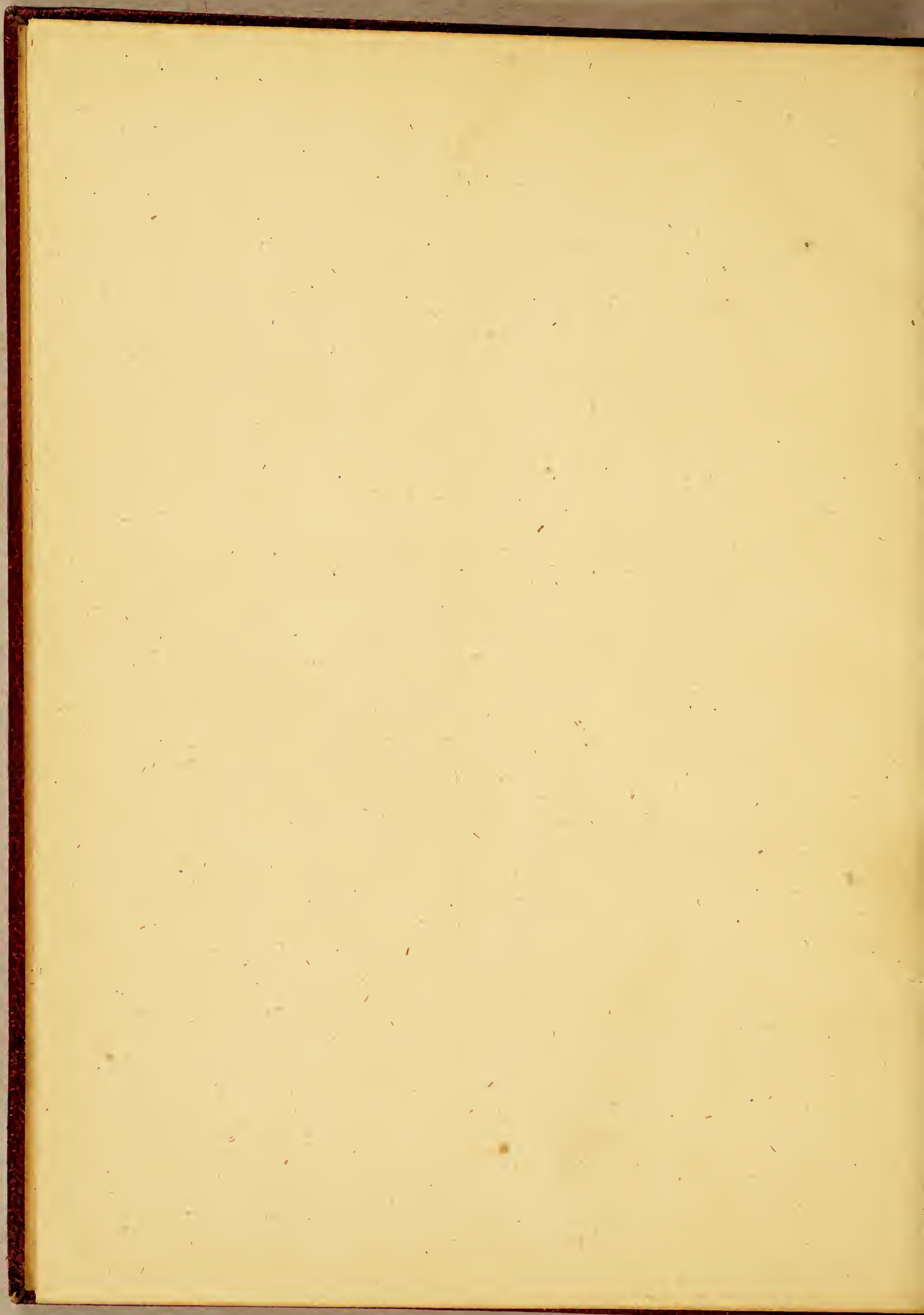
Het welvaeren van't Lant is onser aller welvaren: de afbreuck van Spaen-
 gien is het voozdeel van peder vā ons / waerom sullen wy dan niet met han-
 de en herten / goet en bloet t' saemen brengen om ons beyder welvaren te be-
 voozden: soo wy 't doen in een oprechticheyt / vooz hebbende de eere Gods /
 den afbreuck van zijne vyanden / de vooztplantinghe van zijne Kercke / de
 bekeeringhe vande blinde Heydenenen / de bescherminghe van soo vele on-
 noosele die noch rechts noch sijn en weten; twijffelt niet of Godt zal 't ze-
 genen / ende de beyde Compaignien in een gesmolten zijnde / doen opwassen /
 ende toenemen als de Cederen / groot / machtich ende rijk worden / in spijt
 van alle de vyanden van onsen Staet / ende de valsche hertighe Contrami-
 neurs / 't welck wy hopen te sien / ende God wil daertoe zijnen genadighen
 zegen geven. Alleen is onse begeerte ende versouck op de Regieringe dat dit
 stuck niet en mach gedelapeert ofte langer uptghestelt werden / alsoo 't niet
 anders en can veroozsaecken / tegens d' intentie vande Regieringhe / dan de
 ruïne van beyde de Compaignien / ende ware beter geweest / nopt gedacht
 te hebben op eene combinatie / dan met het lang voozgeven / slingheren ende
 werpen van dese combinatie / eene desolatie te brengen over sulcke tresseliche
 Compaignien / daer van wy de preube alreede hebben / tot groote blijdschap
 van onse vyanden / die sonder twijffel van alle canten hout toebrengchen om
 dit vier te stookken / om met die blamme te verstercken die doozens / welke
 haer nu soo inde ooge steeken. Wat geschieden soude / laet het haestelick ghe-
 schieden ter eenre ofte ter andere zijden / ende Godt die de Compaignien soo
 langh heeft staende gehouden en opgequeeckt tegens soo vele vyanden / sal-
 se continueren ende zegenen / Amen.

F I N I S.

Waerschouwinge aenden Lezer.

Fol. 20. lin. 16. alwaer staet dese naer volgende woorzen / † leest het nae
 volgende: Dock omme te verbolghen / ende met den meesten dienst vande
 Participanten by der hant upt te voeren de resolutien van hare Ho. M. op
 het beslupt vanden handel aende Comp: genomen / gelijk als by de verga-
 deringe vande xix. dooz haere principaele / naer vermogen aengenomen is te
 doen / ende alle behoorlicke deboiren tot naercominge van dien te contribu-
 eren / waerom de verhooginge van haere Capitaelen hebben gearresteert.

F644

O595

